ቅዱስ ማርቆስ ኢትዮጵያዊ ነው
የተዋሕዶ አንበሣም መድኃኒዓለም
ኢየሱስ ክርስቶስ ነው

ከአባ ተስፋ ሥላሴ ሞገስ

ቀደም ሲል የታተመው መጽሐፍ ለኢትዮጲያውያን ወገኖች ባለመዳረሱ በልዑል እግዚአብሔር ጥበብ በእመብርሃን በቅድስት ድንግል ማርያም ፈቃድ በአባ ተስፋ ሥላሴ ሞገስ ጽኑ ፍላጎት መጽሐፉን ፈልገው ላላገኙት ኢትዮጲያውያን ወገኖች እንዲዳረስ በማሰብ አቶ ሰለሞን ይመርና አቶ ጌታቸው አያሌው እንደገና እንዲታተም አደረጉት። ግንቦት ፲፱፻፹፩ ዓ.ም

የደራሲው መብት በሕግ የተጠበቀ ነው ።

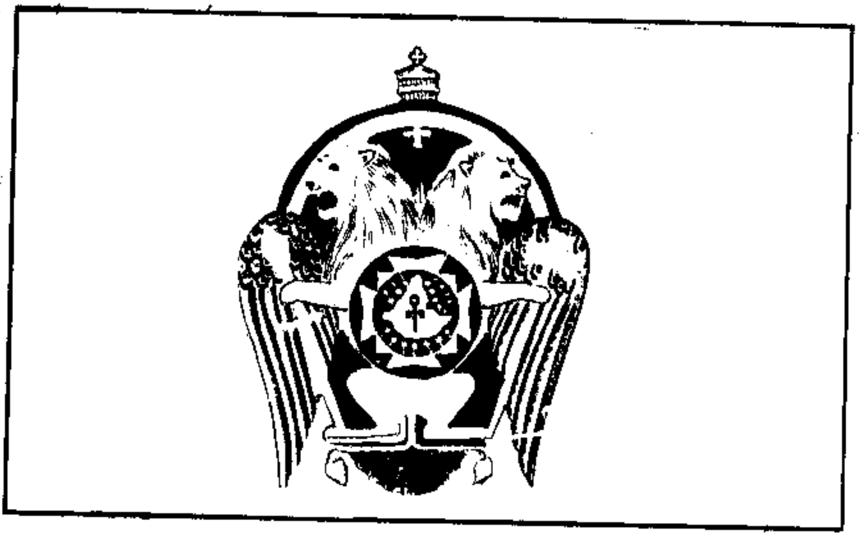

በመጽሐፉ ሽፋን ላይ ያለው
የአርማው አጭር ትርጉም

፩ኛ/ አንበሳ የተባለው ክርስቶስ ነው ፤
፪ኛ/ የማርቆስ ምልክትም አንበሳ ነው ፤

ሀ· በግራ በኩል ያለውና ጦር የያዘው አንበሳ በብሉይ ኪዳን ጊዜ የነበረው አርማችን ሲሆን ፤

ለ· በቀኝ በኩል ያለው አንበሳ ደግሞ ጦሩ ወደ መስቀል ተለውጦ በሐዲስ ኪዳን ጊዜ የነበረ አርማችን ነው ።

ሐ· ሁለቱ አንበሶች በቀኝና በግራ ሆነው ፤ በእናት ኢትዮጵያ ካርታ መሐል ላይ ክርስቶስን የሚወክለው "ቶ" ፊደል የተደረገበት ፤ ከዓለም ሕዝብ በፊት ጀምሮ እስከ ዓለም ፍጻሜ ድረስ ኦሪትን ከሐዲስ ጋር አዋህዳና አስማምታ የምታምንና የምታሳምን ኢትዮጵያ ብቻ መሆኗን የሚያመለክት ነው ።

መ· ከዚህ በፊት በኢትዮጵያ ታሪክ ላይ በቪዲዮ በመጡ የተገለጸ ቢሆንም ፤ አውሮፓ ሳለሁ ሚያዝያ ፲፪ ቀን ፲፱፻፸፯ እ·ኤ·አ· የሕዝብ አርማ እንዲሆን በማሰብ ለዘጋጆቹ ከላክሁት በምልክት የተለየ ሲሆን ፤ አርማውን በተመለከተ ፩፻፲ ገጽ የተዘጋጀ ጥናት ስላለ የሚቀጥል መሆኑን ለአንባብያን እገልጻለሁ ።

ለሁንም በሰጠኋቸው የምልክት አርማት መሠረት በቀለም ለመሳል ለተባበሩኝ ሠዓሊዎች ለመስፍን ኃ/ማርያምና ለወንድ ወሰን በየነ ለእንድርያስ ኃ/ማርያም ከፍ ያለ ምሥጋና አቀርባለሁ ። ሥዕሉን አስመስሎም ሆነ ገልብጦ ያለ ፈቃድ ማሳተም በጥብቅ የተከለከለ ነው ።

አባ ተስፋ ሥላሴ ሞገስ

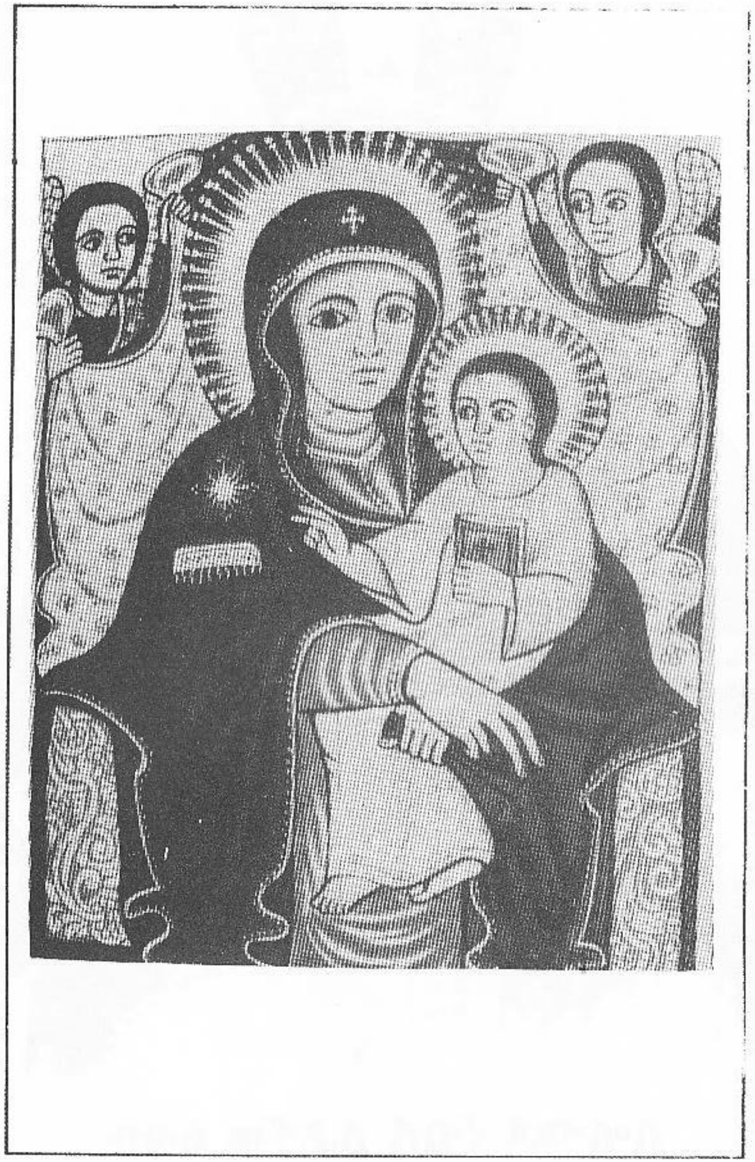

ቅድስት እምቅዱሳን ንጽሕት እምንፁሐን እመአምላክ ድንግል ማርያም
የኢትዮጵያ እናት

ብፁዕ ወቅዱስ አቡነ ጳውሎስ
ፓትርያርክ ርእሰ ሊቃነ ጳጳሳት
ዘኢትዮጵያ

የመጽሐፉ ደራሲ
አባ ተስፋ ስላሴ ሞገስ

መጽሐፉን ያለ ደራሲው ፈቃድ ማሳተምም ሆነ መተርጎም በሕግ ያስጠይቃል ።

ALL RIGHTS RESERVED

ሰማዕቱ ቅዱስ ቴዎፍሎስ የኢትዮጵያ ፓትሪያርክ የነበሩ

መ ታ ሰ ቢ ያ ፤

ይህ ምርምራዊ የሆነ የእምነት መጽሐፍ በሰማዕቱ አባቴ በብፁዕ ወቅዱስ የእናት ኢትዮጵያ ቀጥተኛ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ፓትር ያርክ በነበሩ በአቡነ ቴዎፍሎስ ስም ሰይሜዋለሁ ።

ቅዱስ ማርቆስ ኢትዮጵያዊ ነው
የተዋሕዶ አንበሳም መድኃኔ ዓለም
ኢየሱስ ክርስቶስ ነው

ማውጫ

፩· ማስገንዘቢያዎች

ገጽ

ሀ· የተዋሕዶ አንበሣ ፤ የከሃዲዎች መዶሻ 19
ለ· ማሳሰቢያ ለአንባብያን 20
ሐ· የኢትዮጵያ ቀጥተኛ ተዋሕዶ 21
መ· ምስጋና 22

ለመጻፍ ያነሳሳኝ ምክንያት 23
መግቢያ 24
መቅድም 26

ክፍል ፩

ጥንትም ዛሬም የኢትዮጵያውያን አባቶች እምነት (ዶግማ) በዘመናዊ አገላለጽ ፤

ሀ· መለኮታዊ አምላክ 28
1· ለፍጥረቱ ሁሉ ምንጭ የሆነ ፀሐይ ስም 29

2· የእውነተኛው አምላክ የአንድነትና የሦስትነት ስም 30
3· የአምላክ ስሞች ትርጉም በከፊል 30
4· ሌላው ነቢይ ወይም መሲህ 31

ክፍል ፪

የምሥጢረ ተዋሕዶ ትርጉም በምህጻረ ቃል (በአጭሩ)

ለ· የሚሞት ሥጋ የማይሞት መለኮትን ተወሐደ 32
1· ኃጢአት የማይስማማው የሰውን ሥጋ ተወሐደ 32
2· ረቂቅ መለኮታዊ ቃል በሥጋ ተገለጸ 33
3· መለኮት የተወሐደው የሰው ልጅ ምራቅ የእውሩን ዓይን አበራ 33

ክፍል ፫

በማይታበል ቃሉ የመድኃኒታችንና የአምላካችን የኢየሱስ ክርስቶስ መልስ

ሐ· የእኔ አምላክነት በእርሱ ይገለጽ ዘንድ ነው 34
1· የዚህ ዓለም ብርሃን ማን ነው 35
2· ለዘለዓለም የማይጠፋ ፀሐይ ኢየሱስ ክርስቶስ ነው 35
3· በአይሁድና በአምኖስ መካከል የነበረው ክርክር 36
4· የፈሪሳውያን ጥያቄና የአምኖስ መልስ 38
5· በፈሪሳውያንና በአይሁድ መካከል መለያየት ተፈጠረ 39
6· የአማን አምኖስና የፈሪሳውያን የሕቅታ መልስ 40

ክፍል ፬

አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ በመለኮት ፣ በባሕርይ በሕልውና አንድ አምላክ ናቸው ፣

1· ትክክል የሚሆኑ በመለኮት ፩ድም ፫ትም ናቸው 41
2· እኔ እውነተኛ መንገድ ነኝ ፣ በእኔና በአብ ፣ በመንፈስ ቅዱስ መካከል ልዩነት የለንም ፣ በስም ፫ት ስንሆን ፩ እግዚአብሔር ነን አላቸው 42
3· ሦስት ሲሆን አንድ አንድ ሲሆን ፫ት የሆነ ፈጣሪ (አምላክ) 43
4· መለኮት በተዋሕዶ ፍጹም ሰው ሲሆን ሰውም በተዋሕዶ ፍጹም መለኮት ነው 44
5· ጽዮን ታቦት ፣ ጽዮን ተራራ ፣ ጽዮን መጠጊያ ፣ ጽዮን ማደሪያ ፣ ጽዮን እናታችን ቅድስት ማርያም መማፀኛ 45

ክፍል ፭

የእምነት ልዩነቶች እንዴት ተፈጠሩ ?

1· ሰዎች ሥልጣን ፍለጋ በእምነት ሽፋን ስለሚነሱ ነው 46

ክፍል ፮

ቀጥተኛዋና እውነተኛይቱ የመጀመሪያዋ ቤተ ክርስቲያን እንዴት ከ፪ት እንደተከፈለች ።

ሀ· የእምነት መሠረት ተዋሕዶ ነው ከ1–33–451 ዓ·ም· 48

ክፍል ፯

አንዲት ተዋሕዶ የነበረችው ቤተ ክርስቲያን ከፀት ተከፈለች ፤

ለ· ኦርቶዶክስ 451 1014 53

ክፍል ፰

በሥልጣን ጥም እጅና ጓንት (አፍ) ሆነው ከተዋሕዶ የተለዩ ላቲኖችና ግሪኮች ከፀት ተከፈሉ ፤

ሐ· ካቶሊክ 1014–1054 ዓ·ም· 58

ክፍል ፱

በሥልጣን ሱሰኝነት ከተዋሕዶ በኦር ቶዶክስ ስም ፤ ከኦርቶዶክስ ደግሞ በካቶሊክ ስም ፤ የተለየች ራሷ በሥልጣን ጥመኛ ከፀት ተከፈለች ፤

መ· ፕሮቴስታንት 1517–1521 ዓ·ም· 60

ክፍል ፲

ስለ ምሥጢረ ቁርባን ሥራና አፈጻጸም በ፫ቱም ታላላቅና ቀደምት ቤተ ክርስቲያኖች ፤

፩· በኢትዮጵያ ተዋሕዶ ብቻ 65

1· በብሉይ ኪዳን ጊዜ የነበረው የሥርየት
መሥዋዕት (ቁርባን) በ፳ የተከፈለ ነው 66

2· ዘለዓለማዊ ሕይወትን የሚሰጥ እውነተኛው
መሥዋዕትና ቁርባን በሐዲስ ኪዳን 68

3· ሐዲስ የሕያው አምላክ ትእዛዝና ሕግ
በተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ውስጥ 69

ክፍል ፲፩

የቅዱስ ቁርባን የመሥዋዕት ሥራ በአውሮፓ ቤተ ክርስቲያን ፤

ለ· በግሪክ ኦርቶዶክስ 74
ሐ· የቅዱስ ቁርባን አሠራር በሮማ ካቶሊክ 75
መ· የጥናቱ መዝጊያ 76

ክፍል ፲፪

በራሱ ጥበብ ዘለዓለማዊ የሆነ ኃይል በጣም አስደናቂ የሆኑ ሥራዎችን የሚ ሠራባቸው የጥበብ ስሞች ፤

ሀ·1· ራፋኤል 78
ሀ·2· ኪሩቤልና ሱራፌል 78
ሀ·3· ሣጥናኤል 79
ሀ·4· በታማኝነት የቆሙ አለቆች 80
ሀ·5· በ፬ቱ የሰውነት ክፍል የተሾሙ አለቆች 80
ሀ·6· ፫ቱ ባሕርየ ነፍስ የአምላክ ናቸው 81
ሀ·7· ፯ቱ ሊቃነ መላእክት የ፬ቱ መዓዝነ ዓለም ሹሞች 81
ሀ·8· በዓይን ሲታዩ የሚያስደንቁ ኃይሎች 82
ከሀ·፩ እስከ ሀ·፰ የተገለጹ ኃይሎች 83

ክፍል ፲፫

በእናት ኢትዮጵያ በመሬት ውስጥ የተቀበሩ የፒራሚድና ሌሎች ከተሞች ማን እንደሰራቸው ፤

1· እንዴት ተሠሩ በማን እጅ 84
2· በራሱ በራፋኤል እጅ የተሰሩ በ9630 ክ·ል· (B.C) 85
3· በኪሩቤልና በሱራፌል እጅ የተሠሩ በ9600 ክ·ል· (B.C) 85

4· በሣጥናኤል እጅ የተሠሩ በ8300 ክ·ል· (B.C) 87
5· በዓይን ሲታዩ በሚያስደንቁ ኃይሎች እጅ የተሠሩ ፤
በ4300–3412–2780–2100–1510 ክ·ል· (B.C) 89
6· በ፯ቱ ሊቃነ መላእክት የ፬ቱ መአዝነ ዓለም ሹሞች እጅ የተሠሩ ፤
በ3000–2000–1500–1000 ክ·ል· (B.C) 91
7· በታማኝነት የቆሙ አለቆች እጅ የተሠሩ ፤
በ2900–1800–1400–900–600–300 ክ·ል· (B.C) 92

ክፍል ፲፬

ትምህርተ መለኮት ምሥጢረ ሥላሴ በግብጽ ኮብቲክ ኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን አይታወቅም ፤

1· አካል የሌለው ስም በግብጽ ኮብቲክ 94
2· አካል የሌለው ስም በዓለም ውስጥ አይገኝም 95
3· በስም ፣ በግብር ፣ በአካል ፫ት በባሕርይ
በህልውና ፣ በመለኮት ፩ድ የሆነ አምላክ 96
4· ጳጳሳት ከግብጽ ወደ ኢትዮጵያ ለምን ይመጡ
እንደነበረና ዋና ዋናዎቹ ምክንያቶች 99
5· በግዮን ወይም በአባይ ወንዝ ምክንያት
ከምሥር ጋር የተደረገው ጦርነት 101

ክፍል ፲፭

ከዓለም ውስጥ አምኖ የተጠመቀ የመ ጀመሪያ ሰው ኢትዮጵያዊው ጃንደረባ መልከ ጼዴቅ ፪ኛ/ ነው ፤

1· የተዋሕዶ አንበሳ 105

2· ፩ኛ በራሱ ፈቃድ የተጠመቀ 106
3· ፪ኛ አምኖ በመንፈስ ቅዱስ የተጠመቀ 107
4· ኢየሱስ ክርስቶስ ፍጹም ሰው ፍጹም አምላክ
መሆኑን አምናለሁ አለ 107
5· የአምላክ ኃይልና ጽኑ እምነት
የኢትዮጵያውያን በረከት ነው 109
6· ልዩ ማስረጃ (ዋቢ) ቢብልዮ ግራፊ 113–127

፩· <u>ማ ስ ገ ን ዘ ቢ ያ ዎ ች</u>

<u>የጥናቱ ቁልፍ</u>

<u>ቀጥተኛዋና እውነተኛይቱ የመጀመሪያዋ</u>
<u>ቤተ ክርስቲያን እንዴት ከ፬ት እንደተከፈለች</u>

1· <u>ቀጥተኛዋ ተዋሕዶ ፤ ኢትዮጵያ</u>
ከ1–33–451 ዓ·ም· በክፍል 6 ላይ

2· <u>ኦርቶዶክስ በሚል ስም ግሪክ</u>
ከ451–1014 ዓ·ም· በክፍል 7 ላይ

3· <u>ካቶሊክ በሚል ስም ሮም</u>
ከ1014–1054 ዓ·ም· በክፍል 8 ላይ

4· <u>ፕሮቴስታንት በሚል ስም ጀርመን</u>
ከ1517–1521 ዓ·ም· በክፍል 9 ላይ

5· <u>በጣም አስደናቂ የሆኑ ታሪኮች</u> ፤
በክፍል 1·12·13 ላይ በሰዎች አእምሮ ውስጥ የሚመላለሱትን ጥያቄዎች መልስ በአጭሩ ።

6· <u>አካል የሌለው ስም በግብጽ ኮብቲክ</u> ፤
በክፍል 14 ላይ ይመልከቱ ።

፲፱፻፹፱ – ፲፱፻፹፰
አባ ተስፋ ሥላሴ ሞገስ ፤

ሀ· <u>የተዋሕዶ አንበሳ</u>
<u>የከሐዲዎች መዶሻ ፤</u>

ከዚህ በፊት ቤተ ክርስቲያናችንን በመንቀፍ በእየጊዜው ለተነሱ ከሐዲዎች በሙሉ በእናት ኢትዮጵያ ሊቃውንት በተዋሕዶ አንበሶች መዶሻ የመልስ ምት ተመትተው ተንኰታኩተው እንደወደቁ የታወቀ ነው ።

ለከሐዲዎች መልስ የሰጡ የኢትዮጵያ ቀጥተኛዋ ተዋሕዶ አንበሶች ስም በከፊል ።

1· መልአከ ብርሃን አድማሱ ጀንበሬ

2· አለቃ አያሌው ታምሩ

3· በአባ ተስፋ (አቡነ መቃርዮስ)

4· በአባ ተክለ ማርያም

5· በአባ ገብረ ሚካኤል

6· በአባ ኪዳነ ማርያም

7· እኔም <u>ኢትዮጲስ</u> በሚል ርዕስ ፲፱፻፹፭ ዓ·ም· የቤተ ክርስቲያናችን ስም ለሚያጎድፍ ለሐሰተኛው ግርማ ዘውዴና ለሌሎችም መሰል ከሐዲዎች በቂ የሆነ መልስ የሚሆን ይህ አጭር ጥናት አቅርቤያለሁ ፤ ጥናት ሁለት ከበቂ ማስረጃ ጋር ይቀጥላል ፤ ከእነማስረጃው ጭምር የተዘጋጀው የእንግሊዝኛ ጥናትም በጥሩ ሁኔታ ይቀጥላል ፡…

ለ· ማሳሰቢያ ለአንባብያን

በመጠኑም ቢሆን በመቅድሙ ላይ የገለጽኩት ቢሆንም ክፍል ፲፪ እና ፲፫ በዚህ ጥናት ውስጥ የገባው ምንም እንኳን የእምነት ይዘት ቢኖረውም በእምነትነቱ ሳይሆን ነገር ግን በአስደናቂ ታሪክነቱ ብቻ ነው ።

ይህም ኢትዮጵያውያን አባቶች የደረሱበትን በጣም ረቂቅ የሆነ ጥበብና ምሥጢር ሌላው ዓለም እስከ ዛሬ ድረስ ያልደረሰበትና ለወደፊቱም ቢሆን ሊደርስበት የማይችል ጥበብ መሆኑን ለኢትዮጵያውያን ወገኖቼ ስገልጽ በትህትና ነው ።

እንዲሁም ደግሞ በተጨማሪ ክፍል ፩·፲፪·፲፫ በአሜሪካን ውስጥ በሁለት የምርምርና የጥናት ማዕከል በእነዚህ በተጠቀሱት ቁጥሮች ርዕስ አጥንቼ እንዳቀርብ በተጠየኩት መሠረት የተዘጋጁ ናቸው ። ስለዚህ ኢትዮ፡ያውያን ወገኖቼ በቅድሚያ ማወቅ ስላለባቸው በዚህ ታሪካዊ የሆነ ጥናት ውስጥ እንዲገቡ ማድረጌን በታላቅ አክብሮት እገልጻለሁ ።

ይሁን እንጂ ሰዎች ስለ ሃይማኖትና ስለ ሌላም በጣም አስደናቂ የሆኑ ነገሮች ሁሉ ማለትም ለመጠየቅና ለማወቅ አእምሯቸው ውስጥ የሚመላለሱትን ሁሉ አብዛኞቹ በዚህ ጥናት ውስጥ የተጠቀሱ ስለሆነ ፤ እስከ መጨረሻው ድረስ በትዕግሥትና በጽሞና አንብበው ከእኔ የተሻለ የእርምት ፍሬ ሐሳብ እንዲሰጡኝ በትህትና እጠይቃለሁ ፡…

ሐ· የኢትዮጵያ ቀጥተኛ ተዋሕዶ

ይህ ጥናት ስለ ኢትዮጵያ ቀጥተኛዋ ተዋሕዶ እምነት ከሌሎች ሃይማኖቶች ጋር ያለውን ልዩነት በማነጻጸር ግልጥልጥ አድርጐ ፊቱን መስታወት እንደሚያይ ሰው የሚያስረዳ ነው ብዬ አምናለሁ ።

እስከዛሬ ድረስ የዚህ ዓይነቱ ጥናት ቀርቦ አያውቅምና ነው ። ይህንንም ያልኩበት ምክንያት በእናት ኢትዮጵያ ቀጥተኛ ተዋሕዶ ሊቃውንት እጅ የተጻፉ መጻሕፍት ከመላ ጉዶል በእኔ እጅ እንኳን የሚገኙ መጻሕፍት እስከ ዛሬ ድረስ ፭፻፲ ሲሆኑ አብዛኞቹ ተመሳሳዮች በመሆናቸው በማስረጃነት ወይም በዋቢነት የጠቀስኳቸው ፪፲፰ መጻሕፍት ብቻ ናቸው ።

ከእንግዲህ ወዲህ አባቶቼ የእናት ኢትዮጵያ ሊቃውንት የተሻለ መጽሐፍ እንዲጽፉ በማሳሰብ የእኔንም ጥናት ስህተት የመሰላቸውን ቃልና ፀረፍተ ነገር እንደሚያርሙኝ በማመን በትህትና አቅርቤያለሁ ።

ወልዱ ለሣሙኤል ዘገዳመ ዋሊ ዋልድባ አብረንተአንት ፣ ዋሊ ከቡልጋ ሄደው የተሰወሩ 12,000 ሰዎችና የቅዱሳን ምግብ የሆነች እንደ ግርና ወተት የምትጣፍጥ ዕጽ ናት ።

የተከበራችሁ አንባብያን <u>አርቶዶክስ</u> የሚለው ቃል ግሪክኛ እንጂ ኢትዮጵያዊኛ ስላልሆነ ከላይ የኢትዮጵያ <u>ቀጥተኛ</u> ተዋሕዶ ብየዋለሁ ፤ በዚህ ጥናት ውስጥም ከእነልዩነታቸውና አመሠራረታቸው ሳይቀር እንደ አመጣጣቸው በቅደም ተከተል በሚገባ የተብራራ ስለሆነ ያለምንም ችግር በቀላሉ መረዳት ይቻላል ፡…

1984 – 1988 ዓ·ም·

መ. ምሥጋና

በማንኛውም ጉዳይ ሁሉ ለተባበሩኝ እና ለሚረዱኝ ኢትዮጵያውያን በሙሉ

፩ኛ) እንደ አይሁዶች ስድባቸውን ሁሉ አስወግዶ የእናት ኢትዮጵያ ምርጥ ሕዝብ ላደረጋቸው ለጉራጊኛ ቋንቋ ተናጋሪዎች በሙሉ ፣ በኢትዮጵያ ውያን አምላክ በሕያው እግዚአብሔርና በንጽሕት ቅድስት እ፣ቱ በድንግል ማርያም ስም ሳመሰግናቸው በጣም ከፍተኛ የሆነ ፤ልብ ደስታ እየተሰማኝ ነው ።

፪ኛ) በኮምፒዩተር ለመጻፍ ለተባበረችኝ ለወ/ሪት አስናቀች እንዳ፣ካቸው ቅዱስ ሚካኤል እንዲጠብቃት ከልብ እመኝላታለሁ ፤ ፦ጥሎም ምንም እንኳን የምጽፈው የእምነት መጽሐፍ ቢሆንም ገየቀኑ የጻፍኩትን በመናበብና ሐሳብ በመስጠት ለረዳኝ ለአቶ ታመነ ግዛው ቅዱስ ገብርኤል ይጠብቀው ። እንዲሁም በኮምፒዩተር የተጻፈውን አንብቦ በማረም ለተባበሩኝ ፣ ለአቶ ጌታቸው ተካልኝ ፣ ለአቶ ሰሎሞን ኃ/ማርያምና ፣ ለአቶ ታመነ ግዛው ፤ ቅዱስ ሩፋኤል ይደግፋቸው ፤ ደግሞም የመጽሐፉን ሽፋን እንደገና ለማሣል ላገዘኝ ለአቶ ብርሃኑ ቅዱስ ኡራኤል ይታደጋቸው ፤ እንዲሁም እንድጽፍ ላበረታቱኝ ለአቶ አበራ ሞልቶት ፣ ለአቶ በቀለ አሳምነው ፣ ለአቶ ጌትነት አየለና ለአቶ ከበደ ኃ/ሥላሴ ፣ ለዶ/ር ኃይለ ጊዮርጊስ ወርቅነህና ለፊታውራሪ ገብረ ሕይወት ለዶ/ር ብርሃኑ ግዛውና ለአቶ በለጠ ዓለሙ ፤ ለአቶ ተገኝወርቅ ውቡና ለመሪጌታ ፀሐይ ደምሰው ደግሞም ለወዳጆቼ በሙሉ ቅዱስ ሱርያኤልና ቅዱስ ሰዳካኤል ይባርኳቸው ፤ እንዲሁም ለሊቀ ካህናት ዓባይነህ አበበና ለሊቀ ካህናት ብርሃኑ ገ/አማኑኤል ፤ ለመምህር ኪዳነ ማርያም የቆሎ ተማሪ ደራሲ ለቄስ ፀጋዬ ታደለ ፡…

፫ኛ) በተለይም ደግሞ ለቅዱስ ሚካኤል ማህበርተኞቼ በሙሉና ለምስካየ ኅዙናን መድኃኔ ዓለም ገዳም አባላት በሙሉ ፣ እንዲሁም ለመድኃኔ ዓለም ማህበርተኞች ሁሉ ፤ ለተምሮ ማስተማር አባላት ፤ ደግሞም ለህንጻ ተቋራጭ ለአቶ ተስፋዬ ይፍሩና ለመሐንዲስ ለአቶ ሰሎሞን ወረደ ቃል ፣ ለሊቀ·ዲ/ዲሜጥሮስ ወልዱና ለአቶ መኮንን ኃ/ገብርኤል ቅዱስ ሰላታኤልና ቅዱስ አናንያኤል ከመከራ ሁሉ በክንፎቻቸው ይጋርዷቸው አሜን።

ለመጻፍ ያነሳሳኝ ምክንያት

የአበው ኢትዮጵያውያን እምነት (ዶግማ) በዘመናዊ አገላለጽ በሚል ርእስ ከክፍል 1 እስከ ክፍል 15 ድረስ ለማንኛውም ሰው ሁሉ በሚገባ ቋንቋና ወደ ሌላ ቋንቋም ለትርጉም እንደሚያመች አድርጌ ከእናት ኢትዮጵያ ተዋሕዶ ኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን ቋንቋ ውስጥ ለሕዝብ የሚገቡ ቃላቶችን በመምረጥና በተቻለኝ መጠን ተጠንቅቄ ለማስረዳት ሞክሪያለሁ ።

ክቡራን አንባብያን ስለ ብሔራዊት እናት ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን እምነት ብዙ መናገርና ብዙ መጻፍም ይቻላል ። እስከ ዛሬ ድረስም ከተሊያዩ ሊቃውንት ብዙ መጻሕፍት ተጽፈዋል ። ነገር ግን ጊዜ ለመቆጠብና አንባብያንን በማያሰለች ሁኔታ መግለጽ አስፈላጊ በመሆኑ እኔም በአጭሩ ለመግለጽ መንፈሴ አስገድዶኛል ። ከቅዱስ መጽሐፍ ውስጥም በመጠኑ ማስረጃ ጠቅሻለሁ ስለ ተዋሕዶ ሃይማኖት ከቅዱስ መጽሐፍ ውስጥ ብዙ ማስረጃዎችን መጥቀስ ይቻላል ። አሁንም አንባብያንን ላለማሰነፍ ሲባል በመጠኑ ማስረጃ ሰጥቻለሁ ፣ ማለትም ምሳሌ ከተሰጠ ሌላውን ጥቅስ በቀላሉ ማግኘት እንደሚቻል በማመን መሆኑ አይዘነጋም ።

ቢሆንም ይህንን አጭር የሆነ ጥናት እንዳዘጋጅ ያነሳሳኝ ዋና ምክንያት የአይሁድና የሌላ ልዩ ልዩ እምነት ተከታዮች የሆኑ በአሜሪካና በአውሮፓ እንዲሁም በእናት ሀገር ውስጥ የሚገኙ የባዕድ ሀገር ዜጐች የእየዩኒቨር ሲቲው ፕሮፌሰሮችና መምህራን ደጋግመው ባቀረቡልኝ ጥያቄ መሠረት መሆኑን እየገለጽሁ ፤ ከዚህ ቀጥሎ ደግሞ የተለያዩ የክርስትና እምነቶች ልዩ ት በአጭሩ ከክፍል ፩ ጀምሮማስረዳት እሞክራለሁ ።

መግቢያ ፤

በዚህ ምርምራዊ በሆነ ጥናት ውስጥ አንባብያን የሚያገኟቸው አረፍተ ነገሮችና ኃይለ ቃላቶች ከዚህ በፊት ከተጻፉት መጻሕፍት በጣም የተለዩ ናቸው ። ማለትም በኢትዮጵያ ፤ በግሪክ ፤ በኢጣሊያ ፤ በጀርመን ፤ በእንግሊዝ፣ በእነዚህ ሀገሮች ውስጥ ከተጻፉ የትምህርተ መለኮትና የምርምር ወይም የትዮሎጂና የፍልስፍና መጻሕፍት ማለቴ ሲሆን በጥናቴ ውስጥ የተጠቀምኩበት ቋንቋም በጣም ቀላል በሆነና ለሕዝቡ በሚገባ ኢትዮጵያዊኛ ወይም አማርኛ ነው ። የግዕዝ አነጋገር አልተጠቀምኩም ። በተቻለኝ መጠን የግዕዙን ቃላት እየተረጐምኩኝ ነው ያቀረብኳቸው ። ቢሆንም በጥናቱ ውስጥ ያተኰርኩባቸው ፍሬ ሀሳቦች እንደሚከተለው ናቸው ።

ሀ· ከአምስቱ ምሥጢራተ ቤተ ክርስቲያን ቀጥተኛ እምነት ውስጥ ፤

1· ስለ ምሥጢረ ተዋሕዶ (ሥጋዌ) ፤
2· ስለ ምሥጢረ ጥምቀት ፤
3· ስለ ምሥጢረ ቁርባን ፤
4· ስለ ምሥጢረ ሥላሴ ሲሆን ፤

ለ· ስለ አምስቱ መሥዋዕተ ኦሪት (ቁርባን) ፤

1· ስለ መሥዋዕተ ላህም (ላም) ፤
2· ስለ መሥዋዕተ ጠሊ (ፍየል) ፤
3· ስለ መሥዋዕተ ርግብ ፤
4· ስለ መሥዋዕተ በግዕ (በግ) ፤
5· ስለ መሥዋዕተ ሐሪጽ (ዱቄት) ፤

ይህም የመጨረሻው መሥዋዕት ነው ፤ ከንጹህ ስንዴ የተሠራ የቂጣ በዓል ከወይን ፍሬ ጭማቂ ጋር ፤ ይህ ነው መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በዕለተ ሐሙስ (በሐሙስ ቀን) ከሐዋርያት ጋር ባርኮ እውነተኛ ሥጋውና ደሙ አድርጐ አዲስ ሥርዓት የሰጠን ፤ ዝርዝር ፍሬ ነገሩን በጥናቱ ውስጥ በክፍል ፲ ላይ ፤ ይመልከቱ ።

ሐ· የኢትዮጵያ ተዋሕዶ የምትቀበላቸው ፤ የቅዱስ ሲኖዶስ ውሳኔዎች ፤

1· በ325 ዓ·ም· በአርዮስ ላይ ፤
2· በ381 ዓ·ም· በመቅዶንዮስ ላይ ፤
3· በ431 ዓ·ም· በንስጥሮስ ላይ ፤

መ· የኢትዮጵያ ተዋሕዶ የማትቀበላቸው፣ በሲኖዶስ ስም የፖለቲካ ውሳኔዎች ፤

1· በ451 – 1014 ዓ·ም· ኦርቶዶክስ የተባለበት ዘመን ፤
2· በ1014 – 1054 ዓ·ም· ካቶሊክ የተባለበት ዘመን ፤
3· በ1517 – 1521 ዓ·ም· ፕሮቴስታንት የተባለበት ዘመን ፤

ይሁን እንጂ ከዚህ በላይ የተጠቀሱት የፖለቲካ ውሳኔዎች መሆናቸው የታወቀ ቢሆንም ከሌላው ልዩነቱን ለማሳወቅ በዚህ ጥናት ውስጥ ተጠቅሰዋል ፤ ይህም እንደ ማወቅ አይቆጠርም ።

ሠ· በእናት ኢትዮጵያና በምሥር (ግብጽ) የሚገኙ ፒራሚዶችና ሌሎች በጣም አስደናቂ የሆኑ ሕንጻዎች ማን እንደሠራቸው የሚናገር ፤

ክፍል ፲፪ እና ፲፫ የሚያስረዱት ከግብጽ በፊት በእናት ኢትዮጵያ ውስጥ ፱ የፒራሚድ ከተሞች መኖራቸውንና ማን እንደ ሠራቸውና ለምን እንደተሠሩ የሚያስረዳ ፤ እንዲሁም የግብጽ ፒራሚዶች እንዴት እንደ ታነጹ የሚገልጽ ሲሆን ፤ የአክሱም ሐውልቶችና የላሊበላ ቤተ መቅደሶች ደግሞም ሌሎች የተደበቁ ሕንጻዎች በማን እጅ እንደ ተገነቡ በመጠኑ የሚያብራራ ነው ። ከዚህ ላይ የገባው ምንም ቢሆን የእምነት ይዘት ቢኖረውም ነገር ግን ለሕዝብ የማስተዋወቀው በታሪክነቱ ነው ። ክፍል ፲፬ እና ፲፭ ደግሞ የተጻፉት በኋላ ሲሆን ሙሉ በሙሉ የሃይማኖት ኃይለ ቃል ያለበት ነው ።

መ ቅ ድ ም ፤

ይህ የሃይማኖት ወይም የእምነት መጽሐፍ ከዚህ በፊት በተለያየ ቋንቋ ከተጻፉ መጻሕፍት በጣም የተለየ ነው ፤ ምክንያቱም በዚህ ጥናት ውስጥ የተጠቀሱ እምነቶች ታሪካቸው ከእነአመጣጡ በሚገባ የሚገልጽ ከመሆኑም በላይ ራሱ ባለቤቱ መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ከመሰረታትና ሐዋርያት፣ ሰብዓ አርድዕት ፣ በኋላም ፫፻፲፰ ሊቃውንት ወይም አባቶች ባፀኗት ከአንዲት ቅድስት ተዋሕዶ እንዴትና ለምን እንደ ተለዩ ከመነሻ ምክንያቱ ጭምር በሚገባ የሚያስረዳ ስለሆነ ነው ።

ይሁን እንጂ ጥናቱ በ፲፰ት ክፍሎች የተከፈለ ሲሆን ክፍል ፩ አንድ የሚያብራራው ከጥንት በአምልኮተ ፀሐይ ጀምሮ እስከ ብሉይ ኪዳን ድረስ እንዲሁም ደግሞ ለዘለዓለም የማይጠፋ እውነተኛ ፀሐይ ስለ መድኃኒ ዓለም ኢየሱስ ክርስቶስ የሚያስረዳ ነው ፤ ክፍል ፪· ፫· ፬· ደግሞ ስለ ምስጢረ ተዋሕዶ በአጭሩ የሚተነትን ሆኖ በተለይ ደግሞ ከጥንት አባቶቻችን ሲያያዝ የመጣ ትርጓሜ ያለበት ፣ መምህሬ የኔታ የኋላእሸት እንደነገሩኝና የራሴም ልዩ አስተያየት ታክሎበት ስለ ምሥጢረ ተዋህዶ የሚናገሩትን ከዮሐንስ ወንጌል ምዕራፍ ፱ እና ፲ ላይ ከአይሁዶች ጋር የተደረጉትን የክርክር ጥያቄና መልስ ያለበት ትርጉም የያዘ ሲሆን ፣ በተለይ ደግሞ ዕውር ሆኖ ስለተወለደው ስም አማን አምኖስ መሆኑን የሚገልጽ አዲስ ምሥጢር እናገኝበታለን ።

እንዲሁም ደግሞ ክፍል ፭ት የእምነት ልዩነቶች እንዴት እንደ ተፈጠሩ እንደ መግቢያ በር ሆኖ የሚያስረዳን ሲሆን ክፍል ፮ት ስለ የእምነት መሰረት ተዋሕዶ <u>1–33–451</u> ዓ·ም· ነው ። ክፍል ፯ት ስለ አርቶዶክስ <u>451–1014</u> ሲሆን ክፍል ፰ት ደግሞ ስለ ካቶሊክ 1014–1054 ዓ·ም· ነው ። እንዲሁም ክፍል ፱ ስለፕሮቴስታንት <u>ከ1517–1521</u> ዓ·ም· ሲሆን ፣ ደግሞ ክፍል ፲ ስለ ምሥጢረ ቁርባን በኢትዮጵያ ተዋሕዶ ብቻ ነው ። ክፍል ፲፩ ስለ ቅዱስ ቁርባን ሥራ በአውሮፓና በሌላው ዓለም እንዴት እንደሚፈጸም የሚያስረዳን ነው ።

ስለዚህ ከዚህ በላይ በአጭሩ የተገለጹትን ዝርዝር ፍሬ ሀሳብ በጥናት ውስጥ መረዳት የሚቻል ቢሆንም ፣ ነገር ግን ኢትዮጵያውያንም ሆኑ ሌሎች የዓለም ሕዝቦች ፣ የአክሱም ሐውልቶችና የላሊበላ ቤተ መቅደሶች እንዲሁም የምስር ወይም የግብጽ ፒራሚዶችና ሐውልቶች ሌሎችም በጣም አስደናቂ ሥራዎችን እንዴት እንደ ተሰሩ ማን ሰራቸው እያሉ በቃልም በጽሑፍም የጥያቄ ምልክት ሲያቀርቡ በማየቴና በመሥማቴ ነገሩ በእኔም አእምሮ ይወጣ ይወርድ ስለነበር መቼ እንደምገልጸው አመቺ የሆነ ጊዜ እፈልግ ነበር ። ስለዚህ በ፲፱፻፹፯ ዓ·ም· ነሐሴ ፲፫ ቀን ዓርብ ሌሊት ለቅዳሜ አጥቢያ ወደ ቤተ እግዚአብሔር ስሔድ በደረሰብኝ የመኪና አደጋ ምክንያት ከፍ ብሎ በመጠኑ እንደ ተጠቀሰው ሰዎች ለማወቅ የሚፈልጉትን ምሥጢር በጥቂቱም ቢሆን ለመግለጽ እንድችል ለዘለዓለም የማይጠፋ ፀሐይ መድኃኔ ዓለም ኢየሱስ ክርስቶስን በመጠየቅ ከግብጽ በፊት የተሠሩ ፱ ፒራሚዶችንና ፲፪ ከተሞችን እንድገልጽ ስለተፈቀደልኝ ሰዎች ለመቀበል አስቸጋሪ ቢሆንባቸውም በክፍል ፲፪ እና ፲፫ ላይ ፒራሚዶቹና ሐውልቶቹ እንዲሁም ቤተ መቅደሶቹ ለምን እንደተሠሩና ማን እንደሠራቸው በሚገባ የተብራራ ስለሆነ በጽሞና እንድታነቡት በትህትና አሳስባለሁ ።

እስከዛሬ ድረስ እንደሚታወቀው ሁሉ የግብጽ ኮብቲክ ቤተ ክርስቲያን እምነት እንደ ኢትዮጵያ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን እምነት ጋር አንድ እንደሆነ ነበር የሚታመነው ፣ ስለዚህ በሥርዓትም ሆነ በእምነት ከኢትዮጵያ ተዋሕዶ ጋር ፈጽሞ የማይገናኝ መሆኑን የሚያስረዳ በክፍል ፲፬ ላይ ይመልከቱ ። ይሁን እንጂ ከፈጣሪያችንና ከመድኃኒታችን ከኢየሱስ ክርስቶስ ጥምቀት ቀጥሎ በዓለም ውስጥ አምኖ የተጠመቀ የመጀመሪያው ሰው ኢትዮጵያዊው ጃንደረባ ወይም በትክክለኛ ስሙ መልከ ጼዴቅ ፪ኛ ብቻ መሆኑን የሚገልጽ ደግሞ በክፍል ፲፰ ላይ ነው ።

የነበረ የሚኖር ሕያው እግዚአብሔር
ለዘለዓለም የተመሰገነ ይሁን ፣
አባ ተስፋ ሥላሴ ሞገስ

ክፍል ፩

ጥንትም ዛሬም የኢትዮጵያውያን አባቶች እምነት (ዶግማ) በዘመናዊ አገላለጽ ፤

ሀ· መለኮታዊ አምላክ ፤

ማለትም ፈጥሮ የሚገዛ አምላክ ፤ በፍጡራን አእምሮ የማይመረመር ፤ በባሕርዩ ከፍጥረቱ ሁሉ በላይ የሆነ የአማልክቶች አምላክ ፤ የነገሥታቶች ንጉሥ ፤ የገዢዎች ገዢ ፤ የሆነ ዘለዓለማዊ የብርሃን አምላክ ነው ። መዝ· ፺፱ ቁ· ፩–፪ እርሱም የሚታዩትንና የማይታዩትን ፤ የሚንቀሳቀሱትንና የማይንቀሳቀሱትን ፤ ነፍስ (ሕይወት) ያላቸውንና ነፍስ የሌላቸውን ፤ የሚናገር ልሳን (ምላስ) ያላቸውንና የማይናገሩትን ሁሉ የፈጠረ ፤ ዘፍ· ም·፩ ቁ·፩–፴፩ ተመልከት ።

እንደ ኢትዮጵያዊው አሐሜነስ ጥናት የሚያመለክተው በ፭ሺ፱፻ ከ·ፋ· (B.C) አውደ ከዋክብት ወይም መዝገበ ሰማያት በሚል መጽሐፉ ፀሐይን ጨምሮ ፲፮ ፕላኔቶች መኖራቸውን በአምላክ ኃይል ተገልፆለት ጽፎልናል ። እስከ ዛሬ ድረስ የሥነ ክዋክብት ተመራማሪዎች ያልደረሱበትን ጥበብ ቀደም ሲል በአሐሜነስ አድሮ ለእኛ በመግለጹ የሰማያቶችና የብርሃኖች ፤ የከዋክብቶች ፈጣሪ የሆነ አምላክን በጥልቀት እናመሰግነዋለን ። ሂልዮዘሮስ የኢትዮጵያን ታሪክ ወደ እንግሊዘኛ የተተረጐመ ለንደን በ፩ሺ፱፻፷፩ ገጽ ፩፻፹፰–፪፻፬ ታላላቅ የዓለም የቀለም ሰዎች ፤ ከ፫ሺ ከ·ፋ· (B.C) ፩ሺ፱፻፺፯ ዓ·ም· ድረስ አሜሪካ ፩ሺ፱፻፺፯ ዓ·ም· ገጽ ፰–፱ የራሱ መጽሐፍ በእጅ የተጻፈ ከፍ ብሎ በተጠቀሰው ርዕስ ፩ሺ፱፻ ከ·ፋ· (B.C) አስደናቂ የጥንት የኢትዮጵያ ታሪክ አሜሪካ ፩ሺ፱፻፳፯–፩ሺ፱፻፹፩ እንዲሁም በሰማያቶችና በባሕር በምድሮች ጥልቅ ውስጥ ያሉትን ፍጥረቶች ሁሉ ባሉበት ፀንተው እንዲኖሩና እንዲራቡ ፤ ምህዋራቸውን ጠብቀው ያለ ዕረፍት እንዲጓዙ

የሚያደርግ ፡ ለፍጥረቱ ሁሉ የሕይወት ምንጭ የሆነው ዘለዓለማዊ ሕያው አምላክ ነው ። ኢሳ· ም· ፵፬ ቁ· ፩–፯ ሮሜ· ም· ፱ ቁ· ፯–፰ እርሱም የብርሃኖች ብርሃን ፤ የፀሐዮች ፀሐይ ፤ የከዋክብቶች ኮከብ የሆነው ዘለዓለም የሚያበራና የማይጠፋ እውነተኛ ፀሐይ ሕይወትን የሚሰጥ ሕያው እግዚአብሔር ነው ። ሄኖክ ም· ፳፱ ቁ· ፩–፲፬ ራእ· ም· ፯ ቁ· ፱–፲፫ ራእ· ም· ፲ ቁ· ፩–፯, ራእ· ም· ፳፩ ቁ· ፲፩–፲፱ ።

፩· ለፍጥረቱ ሁሉ ምንጭ የሆነ ፀሐይ ስም ፤

ዘመንና ጊዜ የማይቆጠርለት ፤ በዚህ ጊዜ ነበር በሌላ ጊዜ የለም የማይባል ዘለዓለማዊ የማይጠፋ የነበረና የሚኖር ብርሃን ሲሆን ፤ ስሙም በሦስትነትና በአንድነት የሚጠራ ለዘለዓለም የሚያበራ እውነተኛ ፀሐይ ነው ፤ ራእ· ም· ፲፩ ቁ· ፲፯–፲፰

ሁላችንም የምናውቃትና በዓይናችንም ሁልጊዜ ከጥዋት እስከ ማታ የምናያት ፀሐይ አካሏ አንድ ሆኖ የሦስትነት ባሕሪይ አላት ፤ ይኸውም ክብነትዋ ፤ ሙቀትዋ ፤ ጨረርዋ ፤ ወይም ብርሃንዋ ነው ።

ስለዚህ በሚታየውና በማይታየው ዓለም ውስጥ የሚኖሩ ፤ ነፍስ ያላቸውና ነፍስ የሌላቸው ፍጥረታት በሙሉ ያለ ፀሐይ ብርሃን መኖር እንደማይችሉ የተረጋገጠ ሲሆን ፤ ይህችውም ፕላኔት ወይም ፀሐይ የማያቋርጥ ብርሃን ወይም የሕይወት ኃይል የምታገኘው ፤ በ፫ትነትና በ፩ድነት ከሚጠራው አምላክ ነው ። እርሱም ኃይሉና የሕይወት ብርሃኑ ከራሱ የሚመነጭ የባሕሪዩ የሆነ ሲሆን የፍጡራን አእምሮ ተመራምሮ የማይደረስበት በርቀቱ በሁሉም አቅጣጫ ሙሉ የሆነ ለፍጥረቱ ሁሉ የማያቋርጥ ብርሃንና ሕይወትን የሚሰጥ ፤ የብርሃኖች ብርሃን የሕይወቶች ሀይወት ከሆነ መለኮታዊ ፀሐይ ነው ። ፩ኛ ጴጥ· ም· ፫ ቁ· ፲፰–፲፱

አስቀድሜ ከላይ ለፀሐይና ለአምላክ የሦስትነትና የአንድነት ባሕሪይ ያላቸው መሆኑን መግለጼ የሚታወስ ነው ። ቢሆንም በክበብዋ አብ ፤ በሙቀትዋ ወልድ ፤ በጨረርዋ መንፈስ ቅዱስ ይመሰላል ። የኢት· ቅዳ· ፩ሺ፱፻፲፰ ገጽ ፩፻፳፫–፩፻፵፫

፪· የእውነተኛው አምላክ የአንድ ነትና የሦስትነት ስም ፤

የሰውን ሥጋ ከመወሐዱ በፊት የነበረው ስም በከፊል ፤ አልፋ ፤ ወዖ ፤ ቤጣ ፤ የውጣ ፡ እግዚአብሔር አምላከ ፀባዖት ፤ አዶናይ ፡ ያኽቤ ፤ ሽራኺያ ፤ አኺያ የሚል ሲሆን ፤ ሥጋ ከመወሐዱም በኋላ ከዚህ በላይ የተጠቀሱት የአንድነት ስሞች እንደ ተጠበቁ ሆነው የሦስትነት ስሙ ደግሞ ሥላሴ ፤ አብ ፤ ወልድ፤ መንፈስ ቅዱስ ነው። ራእ· ም· ፳፩ ቁ· ፮–፯ ማቴ· ም· ፳፰ ቁ· ፲፱–፳።

ከኢትዮጵያውያን ዘር ከሆነችው ከቅድስት ንጽሕት ድንግል ማርያም በቅዱስ ገብርኤል አብሣሪነት በራሱ በእግዚአብሔር ፈቃድ ከሥጋዋ ሥጋ ከነፍስዋ ነፍስ ነስቶ የእኛን ሥጋ በመወሐድ በኛ መልክ ፍጹም ሰው ፍጹም አምላክ ሆኖ በኢየሩሳሌም በቤተ ኅብሥት (በቤተ ልሔም) አውራጃ የተወለደው የአብና የመንፈስ ቅዱስ ቃላቸው የሆነ በተለየ አካሉ ቀዳማዊ አዳም ወልድ ብቻ ሲሆን ፡ ነገር ግን አብ በልብነቱ ፡ መንፈስ ቅዱስ በእስትንፋስነቱ በሕልውና ማለትም በመኖር እንዳልተለዩት የታወቀ ነው ። ምክንያቱም መከፋፈል የሌለባቸው አንድ ሲሆኑ ሦስት ሦስት ሲሆኑ አንድ ፡ ናቸውና ነው ። ስለ እመቤታችን የትውልድ ሐረግ የሚናገር ከመጽሐፈ ነገሥት በፊት ፡ ምስጢረ ካህናት ዘኢያሱ በሚል ርዕስ ፩ሺ፭፻፱ ከ·ፊ· (B.C) በእጅ የተጻፈ በአስደናቂው ሕንፃ ውስጥ ዋልድባ ይገኛል ። ቋንቋው ግን ከግዕዝ በፊት በነበረው ሰብአዊ ነው ።

፫· የአምላክ ስሞች ትርጉም በከፊል ፤

አልፋ ማለት ምሥራቅ ፡ ወዖ ማለት ምዕራብ ፡ ቤጣ ማለት ደቡብ ፡ የውጣ ፡ ማለት ሰሜን ሲሆን ፡ እንደገና ደግሞ አልፋ የመጀመሪያ ፡ ወዖ የመጨረሻ ፡ ቤጣ የውጣ ከሰሜን እስከ ደቡብ ፡ በአራቱ መአዝነ ዓለም የሞላና ፈጥሮ የሚገዛ የብርሃን አምላክ ማለት ነው ። ዘፍ· ም· ፳፰ ቁ· ፲፬–፲፭፡ ማር· ም· ፲፮ ቁ· ፲፭–፲፮ ፡ ራእ· ም· ፩ ቁ· ፰–፱ ፡ ኢሳ· ም· ፵፩ ቁ· ፬–፳፭

አስቀድሜ ከላይ በክፍል ፩ ከተራ ቁጥር ፪ ጀምሮ በሚገባ ከአንማስረጃው ጭምር እንደ ገለጽኩት ሁሉ ከኢትዮጵያውያን ዘር የሆነች ከቅድስት ንጽሕት ድንግል ማርያም ፍጹም ሰው ሆኖ የተወለደው አምላክ ፤ በነቢያት አስቀድሞ ትንቢት የተነገረለት ሱባዔ የተቆጠረለት ፤ ከአብና ከመንፈስ ቅዱስ ጋራ በስም ፤ በግብር ፤ በአካል ሦስት በባሕርይ ፤ በሕልውና ፤ በመለኮት፤ እኩልና ትክክል የሆነ ለዓለምና ለፍጥረቱ ሁሉ መድኃኒት ፤ ለዘለዓለም የማይጠፋ ብርሃን ፤ ብርሃኑም የባሕርዩ የሆነ እውነተኛ ፀሐይ አልፋ ፤ ወዖ ፤ ቤጣ ፤ የውጣ የተባለ ኢየሱስ ክርስቶስ መሆኑን የታወቀ ነው ። ራእ· ም· ፳፪ ቁ· ፲፫–፲፬ ፤ ኢሳ· ም· ፯ ቁ· ፲፬–፲፭ ፤ ፩ኛ ዮሐ· ም· ፭ ቁ· ፭–፲፭ ፤ ፩ኛ ዮሐ· ም· ፩· ቁ· ፩–፲ ፤ የሐ· ም· ፫ ቁ· ፲፮–፳ ፤ ዮሐ· ም· ፲፬ ቁ· ፰–፲፪ ።

፬· ሌላው ነቢይ ወይም መሲህ ፤

ከአይሁዶች ዘር የሚወለደውና እነርሱም ከእኛ ወገን ይወለድልናል ብለው የሚጠባበቁት መሲህ ወይም ነቢይ ፤ ከእናት ቤተ ክርስቲያን ከተዋሕዶ ጀምሮ የዓለም ክርስቲያኖች በሙሉ ከፍ ብሎ በምህፃረ ቃል እንደተብራራው ሁሉ ከቅድስት ንጽሕት ድንግል ማርያም ከሥጋዋ ሥጋ ከነፍስዋ ነፍስ ነስቶ በፈቃዱ በመወሐድ ፍጹም ሰው ፍጹም አምላክ ሆኖ የተወለደው ለፍጥረቱ መገኛ የሕይወትና የኃይል ሁሉ ምንጭ የሆነ የብርሃን አምላክ ከእውነተኛው ፀሐይ ከኢየሱስ ክርስቶስ የተለየ ሌላ ነቢይና መሲህ መሆኑን በማንም ሰው ዘንድ የታወቀና የተረጋገጠ ስለሆነ ሌላ ተጨማሪ ማብራሪያና ሐተታ አያስፈልገውም እውነት ነው ። ራእ· ም· ፲ ቁ· ፮–፱ ።

የሰው ልጅ ሁሉ እምነትና አስተሳሰብ የተለያየ ቢሆንም በእውነት አይሁዶች ከእኛ ዘር ይወለድልናል ብለው የሚጠባበቁት ነቢይ ወይም መሲህ በዕውን ይወለድላቸው ይሆንን ?

እንደ እኔ አስተሳሰብና እምነት ከሆነ የሚወለድላቸው አይመስለኝም ምናልባት የዓለም ክርስቲያኖች ሐሣዊ መሲህ የክርስቶስ ተቃዋሚ ይመጣል ብለው እንደሚያምኑትና በራእየ ዮሐንስ በምዕራፍ ፲፫ ቁ· ፲፫–፲፰ እንደ ተነገረው አውሬ የአውሬውም መለያ ቁጥሩ 666 የሆነ ይወለድላቸው ይሆንን፤ ጊዜ ይፍታው ።

ነገር ግን በአሁኑ ዘመን የትንቢት መጽሐፉ እንደሚለው ሁሉ ፤ ታላቁም ታናሹም ባለ ፀጋውና ደሐው ሁሉ የአውሬው ምልክትና መለያ ቁጥር የሆነ 666 በግንባሩና በቀኝ ክንዱ ፥ በጀርባውና በደረቱ ያላደረገ ሰው እንደሌለ የሚያስረዳን ከአሜሪካና ከአውሮፓ ከሌላውም ዓለም ቢሆን ተሠርተው ወደ ሀገራችን የሚገቡ ዕቃዎች በሙሉ የአውሬው መለያ ቁጥር ተጽፎባቸው እናያለን ፥ መግዛት መሸጥም እንደማይቻል የታወቀ ነው ፤ ሰው ሁሉ ያመነ ይመስላል ፥ አሁንም ጊዜ ይፍታው ፤ ራእ· ም· ፲፫ ቁ· ፲፮–፲፰ ላይ ይመልከቱ።

ክፍል ፪

የምስጢረ ተዋሕዶ ትርጉም በምህጻረ ቃል ፤ (በአጭሩ)

ሀ· የሚሞት ሥጋ የማይሞት መለኮትን ተዋሐደ

ተዋሕዶ ማለት ተወሐደ አንድ ኾነ (ሆነ) ካለው የተ ነባር ግሥ የመነጨ ነው ። የኢትዮጵያ ስዋሰው በ፩ሺ፱፻፲፮ የታተመውን ተመልከት ፤ ተወሐደ አንድ ሆነ ማለትም ከሁለት ባሕሪይ አንድ ባሕሪይ ከሁለት አካል አንድ አካል ሆኖ በአብ በመንፈስ ቅዱስ በራሱ በቀዳማዊ ቃል ፈቃድ ከእመቤታችን ንጽህት ድንግል ከምትሆን ከቅድስት ማርያም ከሥጋዋ ሥጋ ከነፍስዋ ነፍስ ነስቶ ፍጹም ሰው ፍጹም አምላክ ሆኖ በተዋሕዶ ተወለደ ማለት ነው ፥ ማቴ· ም· ፪ ቁ· ፩–፲፪ ፤ ሮሜ· ም· ፱ ቁ· ፭–፮ ።

፩· ኃጢአት የማይስማማው የሰውን ሥጋ ተወሐደ፤

ንጹሐ ባሕሪይ የሆነ ለዘለዓለም የሚያበራ ሕያው አምላክ ኃጢአት የሚስማማው የሰውን ሥጋ እንዲወሐድ ያደረገው ዋና ምክንያት በራሱ መልክና በአምሳሉ የፈጠረው አባታችን አዳም በጐና ክፉ ከምታሳውቀው በገነት መሐል ከበቀለችው ዕፀ በለስ እንዳትበላ ብሎ አዞት ነበር ። ነገር ግን

ዲያብሎስ (ሰይጣን) በእባብ ተመስሎ እባብ ደግሞ በሔዋን ተመስላ አዳም የአምላኩን ትእዛዝ አፍርሶ ካልተፈቀደለት ዕጽ በመብላቱ ከመከራና ከፍዳ ላይ ወደቀ ። እግዚአብሔርም አዳም ከእኛ እንደ አንዱ ሆነ ፤ በጐና ክፉውን ነገርን ለይቶ አወቀ ብሏል ። ዘፍጥረት ም· ፩ ቁ· ፳፮–፳፱ ፤ ም· ፫ ቁ· ፱–፳፬ ላይ ተመልከት ።

ስለዚህ በመልኩና በአምሳሉ የሠራው አዳም በድሎ ስለ ጠፋ እሱን ለማዳን ከሥጋው ሥጋ ከነፍሱ ነፍስ ነስቶ ፍጹም አምላክ ፍጹም ሰው ሆኖ ከእመቤታችንና ከእናታችን ከንጽሕት ቅድስት ማርያም በምልእተ መንፈስ ቅዱስ በቅዱስ ገብርኤል አብሣሪነት ተፀንሶ ማኅተመ ድንግልናዋን ሳይከፍት በድንግልና በመወለድ የበለስ ዕጽ ባለበት በዕፀ መስቀል ላይ ተሰቅሎ ሥጋውን ቆርሶና ደሙን አፍስሶ አዳምንና የልጅ ልጆቹን ለማዳን ቅዱስ ፈቃዱ ስለሆነ ያለ ምንም ሕፀጽ ፍጹም አምላክ ፍጹም ሰው ሆኖ በተዋሕዶ ተወለደ ፤ ሉቃ· ም· ፩ ቁ· ፳፮–፶፯ ፤ ም· ፪ ቁ· ፮–፴፮ ።

፪· ረቂቅ መለኮታዊ ቃል በሥጋ ተገለጸ ፤

ቃል ዓለም ሳይፈጠር አስቀድሞ ነበረ ቃልም ራሱ እግዚአብሔር ነው። የሚታየውና የማይታየው ይህም ሁሉ አስቀድሞ በእግዚአብሔር ዘንድ የታወቀ ነበረ ፥ ሁሉም በእርሱ ተፈጠረ ፤ ከሆነውም ነገር ሁሉ ያለ እርሱ ፈቃድ ምንም የሆነ የለም ፤ የፍጥረቱ ሁሉ ህይወት በርሱ ዘንድ ነበረች ፤ ይህችም ሕይወት የሰው ሁሉ ብርሃን ነበረች ። ይህም ለዘለዓለም የሚያበራ የአዳምን ሥጋ የተወሐደ እውነተኛው ፀሐይ ቀዳማዊና ደሐራዊ ቃል ኢየሱስ ክርስቶስ ነው ፤ ብርሃንም በጨለማ ያበራል ጨለማም አላገኘውም ። የዮሐንስ ወንጌል በ፩፻፶፱ ዓ·ም· ገደማ በእጅ የተጻፈ ዋልድባ ዋሻ ውስጥ ከሚገኙ መጻሕፍት ጠይቀህ በም· ፩ ቁ· ፩–፮ ተመልከት ፤ ሉቃ· ም· ፪ ቁ· ፴፪–፴፫ ፤ ኢሳ· ም· ፲፪ ቁ· ፯–፲ ።

፫· መለኮት የተወሐደው የሰው ልጅ ምራቅ የዕውሩን ዓይን አበራ፤

አስቀድመን ከላይ በምህጻረ ቃል የገለጽነውን የምስጢረ ተዋሕዶን ፍሬ ሀሳብ በሙሉ በዮሐንስ ወንጌል በምዕራፍ ፱ ላይ በሚገባ ተብራርቶ

እናገኘዋለን ፣ ይኸውም መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በተዋሕዶ ፍጹም አምላክ ፍጹም ሰው መሆኑን ለካህናትና ለሕዝብ በገሀድ (በግልጽ) ያስረዳበትና ያሳየበት የምስጢረ ተዋህዶ ቁልፍ ነው ። መድኃኒታችን ኢየሱስም በቤተ ሳይዳ በሚገኘው የአይሁድ ምኩራብ (መስጊድ) አጠገብ ሲያልፍ በመንገድ ጠርዝ (ዳር) ላይ ተቀምጦ የሚለምን ከመወለዱ ጀምሮ ዕውር ሆኖ የተወለደውን የ፳፫ ዓመት ጐልማሣ ሰው አየ ። ወዲያውኑ ሌሎች ደቀ መዛሙርቱና ወንድሞቹ ሐዋርያት አምላካችንና መምህራችን ሆይ ይህ ሰው ዕውር ሆኖ የተወለደው በማን ኃጢአት ነው ? በራሱ ነውን ወይስ በወላጆቹ ? ብለው ጠየቁት ፤

ደቀ መዛሙርቱ ይህንን ጥያቄ የጠየቁት ከዚያ በፊት ሌሎች ዓይነ ስውሮችና አካለ ስንኩሎች ሳያዩ ቀርተው ነውን ? ከእርሱ በፊት ካዩዋቸው ዓይነ ስውሮች በጣም የተለየ ስለሆነባቸው ነው በመገረም የጠየቁት ። ለሐዋርያትም እንዳስደነቃቸው ዕውር ሆኖ የተወለደው ሰው ከእርሱ በፊት እንደነበሩ ዓይነ ስውሮች ሣይሆን ነገር ግን በዘመናችን በእየሆስፒታሎቹ ጉድ ተብለው እንደሚወለዱ የባሰና የከፋ ጉድ ነው ። ይኸውም የዓይኖች ቅንድብና የአፍንጫ ቅርጽ የሌለው አፍንጫው ከአፉ ጋር የተያያዘ በአፉ የሚተነፍስ የተዳመጠ መጅ የሚመስል ደረቅ ግንባር ነው ። ቢሆንም እንደ አራት ዓይና ጐሹ ዓይነ ልቡናው የሚያበራ አእምሮው በምስጢረ ተዋሕዶ የተሞላ ሰው ነበር ።

<u>ክፍል ፫</u>

<u>በማይታበል ቃሉ የመድኃኒታችንና የአምላካችን የኢየሱስ ክርስቶስ መልስ ፤</u>

<u>ሐ· የእኔ አምላክነት በእርሱ ይታወቅ ዘንድ ነው ፤</u>

የአብና የመንፈስ ቅዱስ ቃላቸው የሆነ ጌታችንና ፈጣሪያችን ኢየሱስ ክርስቶስ ለደቀ መዛሙርቱ ለሐዋርያት የሰጣቸው መልስ ይህ ሰው ዕውር

ሆኖ የተወለደው እርሱም አልበደለም ፣ በወላጆቹም ኃጢአት አይደለም ፣ ነገር ግን በአብና በመንፈስ ቅዱስ ፈቃድ የእኔም ፍጹም አምላክ ፍጹም ሰው መሆን በተዋሕዶ በእርሱ ይገለጥ ዘንድ የእግዚአብሔር ሥራ ነው ። ስለዚህ ይህ ሰው ከእናቱ ማኅፀን ጀምሮ ዕውር ሆኖ እንዲወለድ ያደረግነው የሚል ነበር ።

<u>፩· የዚህ ዓለም ብርሃን ማን ነው ፤</u>

የዚህ ዓለም ብርሃን ለጊዜው አጭር የሆነ መልስ ፀሐይ ነው ይባል ይሆናል ። ነገር ግን ፀሐይ ዘለዓለማዊ ብርሃን አይደለም ጊዜያዊ የሆነ ብርሃኑም የራሱና የባሕርዩ አይደለም ።

አስቀድሜ በመጀመሪያ በክፍል አንድ በመጠኑ እንደገለጽኩት ሁሉ የዚህ ዓለም ብርሃን ፣ ብርሃኑም የራሱና የባህሪዩ የሆነ ለዘለዓለም የማይጠፋ ብርሃን እውነተኛው ፀሐይ ኢየሱስ ክርስቶስ ነው የሚለው መልስ እውነት ነው ።

ስለዚህ ፀሐይም ሆነ ጨረቃ ሌሎችም ከዋክብት ብርሃናቸውን የሚያገኙት ለፍጥረቱ ሁሉ መገናኛ የኃይል ሁሉ ምንጭ ከሆነው ለዘለዓለም የማይጠፋ ፀሐይ ከመድኃኒታችንና ከአምላካችን ከኢየሱስ ክርስቶስ መሆኑን በማንም ዘንድ የማይካድ ሐቅ ነው ።

<u>፪· ለዘለዓለም የማይጠፋ ፀሐይ ኢየሱስ ክርስቶስ ነው ፤</u>

መድኃኒታችን ኢየሱስም ዕውር ሆኖ ስለተወለደው ሰው ከደቀመዛሙርቱ ጋር ጥቂት ጊዜ ከተነጋገረ በኋላ እኔ የዚህ ዓለም ብርሃን ነኝ ፣ ማንም ሰው ሥራ ሊሠራበት የማይችል ጨለማ ይመጣልና ብሎ መለኮት <u>የተዋሐደው</u> የሰው ልጅ ምራቁን ከመሬት ላይ እንትፍ ብሎና በእጁ ለውሶ ጭቃ ካደረገው በኋላ ዕውር ሁኖ የተወለደውን ሰው ደረቅ ግንባርና ልሙጥ ፊት በተለወሰው ጭቃ የሰው መልክ ቅርጽ ካበጀለትና በጣም ቆንጆ መልክ መልካም አድርጎ ከሳለው በኋላ ለሚመጣው ትውልድ ሁሉ ምሳሌና አርአያ

ይሆናቸው ዘንድ ቤተ ሠሊሆም በተባለው የፀበል ውሃ ታጠብና ዓይንህ ይበራልሃል ወዲያውኑ ታያለህ ብሎ በአምላካዊ ቃሉ አዘዘው ።

ዕውር ሆኖ የተወለደውም ወጣት የፈጣሪውን ትእዛዝና ቃል ባለመጠራጠር አምኖ በመቀበል ወደ ቤተ ሰሊሆም መጠመቂያ በፍጥነት ገሠገሠ ከቤተ ሳይዳ እስከ ቤተ ሰሊሆም ያለው ርቀት ዕውር ሁኖ በተወለደው ሰው እድሜ እንደ አጋጣሚ ፰፭ ኪ·ሜ· ነበር ። ዕውሩም ወደ መጠመቂያው በደረሰ ጊዜ ልብሱን አወላለቀና ገብቶ ተጠመቀ አምላኩ እንዳለው ዓይኖቹም በሩለት ፤ በደስታ ተውጦ ወደ ቤቱ ተመለሰ ። በግራ ጆሮው ላይ አንድ የሆነ ምልክት ነበረውና እርሱ ነው አይደለም በማለት የመደነቅና የመገረም ንትርክ በሰዎች መካከል ተፈጠረ ።

፫· በአይሁድና በአምኖስ መካከል የነበረው ክርክር ፤

በአምኖስና በጐረቤቶቹ መካከል የሞቀ ክርክር ተጀመረና ጐረቤቶቹ ከሁለት ተከፍለው ይህ ሰው በምኩራብ አጠገብ ተቀምጦ ሲለምን የነበረ አይደለምን ? አሉ ፤ ሌሎቹ ደግሞ ይመስለዋል እንጂ እርሱ አይደለም ሲሉ ራሱ አምኖስ እኔ ነኝ በፊት በመስጊድ ተቀምጬ ስለምን የምታውቁኝ በማለት ነገሩን አፈነዳላቸው ።

ሰዎቹም ንግግራቸውን በመቀጠል ዓይኖችህ እንዴት ተከፈቱልህ የማንስ ኃይል አበራልህ ብለው ጠየቁት ፤ እርሱም መልሶ በዓይናችሁ እያያችሁ የማታስተውሉት በመካከላችን የሚገኝ ፍጹም አምላክ ፍጹም ሰው ፤ ማለትም ፍጹም የእግዚአብሔር ልጅ ፍጹም የሰው ልጅ የሆነ ፤ የዚህ ዓለም ብርሃን ኢየሱስ ክርስቶስ ዓይኖቼን አበራልኝ አላቸው ። እነርሱም መልሰው ዓይኖችህን እንዴት እንደ አበራልህ አብራራልን አሉት ።

እርሱም መልሶ የሰው ዘር ሁሉ አባት የሆነው የሁላችንም አባት አዳምን እንዴት እንደ ፈጠረው የምታውቁ ይመስለኛል ፤ አፈሩን ጭቃ አድርጎ በሚገባ አዋህዶ በራሱ መልክና ቅርጽ አስተካክሎ ከፈጠረው በኋላ አራቱን ባሕሪያተ ሥጋና ሦስቱን ባሕሪያተ ነፍስ አዋህዶ ከሠራው በኋላ ከራሱ ባሕሪይ የምትገኝ የሕይወት እስትንፋስ እፍ አለበት ፤ አዳምም

የሚያምር መልከ መልካም ፣ የሚያስብና የሚናገር ፍጹም ሰው ሆኖ ተራመደ የምትረዳውም ሴት አብሮ ፈጠረለት ፣ ዘፍጥ· ም· ፩ ቁ· ፳፮–፳፱ ።

አራቱ ባሕሪያተ ሥጋ ፣ ሦስቱ ባሕሪያተ ነፍስ ፣ ማለት ምን ማለት ይሆን ? አራቱ ባህሪያተ ሥጋ ማለት መሬት ፣ ውሃ ፣ እሳትና ነፋስ ሲሆኑ ፣ ሦስቱ ባሕሪያተ ነፍስ ማለት ደግሞ ሕያዊት ፣ ለባዊት ፣ ነባቢት ናቸው ። መሬትን ከዱላሌብ ፣ ውሃን ከናጌብ ፣ ነፋስን ከአዜብ ፣ እሳትን ከኮሬብ አምጥቶ ሦስቱን ባሕሪያተ ነፍስ ከራሱ ባሕሪይ ነስቶ ከአዳም ባሕሪይ ጋር አዋህዷቸዋል ።

ስለዚህ ዘለዓለማዊ የሆነ ሕያው አምላክ አራቱን ባሕሪያተ ሥጋና ሦስቱን ባሕሪያተ ነፍስ ከአዳም ሰውነት ጋር በማዋሐድ አባታችን አዳም የሚያስብ ትዕግስተኛና አዋቂ ሩኅሩህ ቸር ይቅር ባይ የሚያምር መልከ መልካም ቆንጆ ግርማ ሞገስ ያለው የ፳፭ አመት ጐልማሳና የሚያነቃ ልሳን ያለው ፍጹም ሰው ሆኖ ተራመደ አምስቱ አእማደ ምስጢር የኢትዮጵያ ሊቃውንት እንድምታ ትርጓሜ ፩ሺ፱፻፺ ገጽ ፳፪ ላይ ተመልከት ።

አምኖስ ለአይሁድ ሽማግሎችና ለጠየቁት ሕዝቦች የሰጠው መልስ ፣ እንደ አባታችን አዳም አንድ ብሎ የፈጠረው ባይሆንም ነገር ግን እንደ አዳም አፈጣጠር ተመሣሣይና ተቀራራቢነት ስላለው ነው ። ከዚህ በላይ የአዳምን ታሪክና አፈጣጠር በምሕጻረ ቃል የገለጽኩት ፣ ማለትም ዕውሩም አዳምም አፈሩን ጭቃ አድርጎ ስለ ሠራቸው ነው ። የአምኖስ መልስ የማይታየው ዓለምና የሚታየው የዚህ ዓለም የማያቋርጥ ብርሃን ፤ የኃይልና የፍጥረቱ ሁሉ ምንጭ የሆነ ኢየሱስ ክርስቶስ መለኮት የተወሐደው የሰው ልጅ ምራቁን ወደ መሬት እንትፍ ብሎ በምራቁ አፈሩን ጭቃ አድርጎ በልሙጥ ግንባሬ ላይ ሥሎ የሰው መልክና ቅርጽ ከአበጀልኝ በኋላ ቤተ ሰሊሆም ወደ ተባለ መጠመቂያ ሂድና ታጠብ አለኝ ። እኔም ሄድኩና በመጠመቂያው ውስጥ ገብቼ ታጠብኩኝ ዓይኖቼም ተከፍተው በሩልኝ የሚል ነበር ። እነርሱም መልሰው የአይሁድ ሰላዮች ነበሩና ሙሉ ቅርጽህን ሠርቶ የዓይኖችንህ ብርሃን የሰጠህ ሰው አሁን ወዴት ሄደ ብለው ጠየቁት ፤ አምኖስም በቁጣ ቃል ወዴት እንደ ሄደ አላውቅም አላቸው ።

፬· የፈሪሳውያን ጥያቄና የአምኖስ መልስ

ዕውር ሆኖ የተወለደው ሰው ስም አምኖስ መሆኑን የሚናገረው መጽሐፍ ደግሞ የሚገኘው በ፫፻፶ ዓ·ም· የተጻፈ የእጅ ረቂቅ በዋልድባ ውስጥ አምርሐ (አብርሃ) ደጋ በተባለ ስፍራ በአስደናቂው ሕንጻ ውስጥ ነው ።

የእናት ሀገራችን የኢትዮጵያ ብሔራዊ እምነት በሕገ ኦሪት በብሉይ ኪዳን ሕግ ነበር ፤ ነገር ግን ከብሉይ ኪዳን ሕግ ወደ ሐዲስ ኪዳን ሕግ የተለወጠበት ዘመን ከ፪፻፶ና ፫፻ ዓ·ም· ነው ። የኢትዮጵያ ብሔራዊ እምነት በሕገ ኦሪት በብሉይ ኪዳን መሆኑ ቀርቶ በሐዲስ ኪዳን ሕግ መሆኑንና ሌሎችም በጣም ጠቃሚ የሆኑ አዋጆችን የሚገልጸው የብራና መጽሐፍ የሚገኘው ከዚህ በላይ በተጠቀሰው አስደናቂ ሕንጻ ውስጥ ነው ። ያልተበረዘና ያልተከለሰ የመጀመሪያውን ጽሑፍና ቃል የያዙ መጻሕፍትም የሚገኙት ከዘጠኙ ሕንጻዎች ውስጥ በአንዱ በዚህ በተጠቀሰው ሕንጻ ውስጥ መሆኑን ለአንባቢያን እጠቁማለሁ ።

ሌሎች ሀገሮች ወደ ክርስትና እምነት የገቡት ከአረማዊነት ሲሆን ነገር ግን ኢትዮጵያ በቀጥታ ከሕግ ወደ ሕግ ነው የተሸጋገረችው ። ማለትም ከሕገ ኦሪት ወደ ትንቢቱ መፈጸሚያ ወደ ሕገ ወንጌል ነው ፤ ይህም ለኢትዮጵያው ያንና ለጥቁር ሕዝቦች በሙሉ ከፍተኛ ኩራት ነው ።

የአይሁድ ሰላዮች አማን አምኖስን ወደ ፈሪሳውያን ወሰዱት መድኃኒ ታችን ኢየሱስ መለኮት የተወሐደው ምራቁን ከአፈር ጋር አዋሕዶ ዓይኑን ያበራለት ቀኑ ቀዳሚት ሰንበት ስለነበረ ነው ። ፈሪሳውያን ደግሞ ዓይኑ እንዴት እንደ በራለት ጠየቁት ፤ አምኖስም ኢየሱስ የተባለው የዚህ ዓለም መድኃኒት መንፈስ ገልጾለት የዚህ ዓለም አለ በሌላው ዓለም ነፍስ ያለው ፍጥረት ስለሌለ ፤ ምራቁን በጭቃ አዋሕዶ ዓይኖቼን ቀብቶ የሰው መልክ ቅርጽ አበጅቶ በሰሊሆም ፀበል ታጠብ አለኝ እኔም ሄጄ ታጠብሁ ዓይኖቼም ተከፈቱልኝ አላቸው ።

፭· በፈሪሳውያንና በአይሁድ መካከል መለያየት ተፈጠረ፤

ከፈሪሳውያን አብዛኞቹ በመድኃኒታችን በኢየሱስ ክርስቶስ ላይ አጉረመረሙ አሴሩበትም ይህ ሰው ቀዳሚት ሰንበትን አያከብርምና ከእግዚ አብሔር የተላከ ነቢይ አይደለም ሲሉ ፤ የአይሁድ ሽማግሌዎች ደግሞ ይህ ሰው ከአምላክ የተላከ ነቢይ ባይሆን ኑሮ አንዳችም ነገር ማድረግ ባልቻለም ነበር ነገር ግን ብዙ ተአምራቶችን ሲያደርግ በዓይናችን እያየን ነው ። በዚያውስ ላይ ኃጢአተኛ ሰው በልሙጥ ደረቅ ግንባር ላይ በምራቁ ጭቃን አዋሕዶ ቀብቶ የሰውን ዓይን መፍጠር ይችላልን ? ስለዚህ ይህ ሰው በእውነት ከእግዚአብሔር የመጣ ነቢይ ነው አሉ ።

ፈሪሳውያንም መልሰው ዕውር ሆኖ የተወለደው አማን አምኖስን ዓይንህን አብርቶልሃልና አንተስ ስለሱ ምን ብለህ ታምናለህ ? ብለው ጠየቁት እርሱም መልሶ ዓይኔን ያበራልኝ መሆኑን እኮ እናንተም እየመሰከራችሁ ነው። አለማመናችሁ ግን አስገርሞኛል ካለ በኋላ በፈቃዱ የሰውን ሥጋ የተወሐደ የዚህ ዓለም ብርሃንና የሰው ዘር ሁሉ መድኃኒት የሆነ እውነተኛ ነቢይ ነው ብዬ አምናለሁ አላቸው ።

ስለዚህ ፈሪሳውያን ደግሞ ዕውር ሆኖ መወለዱን ስላላመኑ የዕውሩን ወላጆች አስጠርተው ዕውር ሆኖ ተወለደ የሚባለው ልጃችሁ ይህ እውነት ነውን ? ብለው ጠየቋቸው ።

ወላጆቹም መልሰው ይህ በእውነት ልጃችን ነው ከመወለዱም ጀምሮ ዕውር ሁኖ እንደ ተወለደ እናውቃለን ። አሁን ግን ዓይኑን ማን እንዳበራለት አናውቅም አሉ አይሁድን ስለፈሩ ካዱ እንጂ ዓይኑን ያበራለት የዚህ ዓለም ብርሃን ኢየሱስ ክርስቶስ መሆኑን በሚገባ ያውቃሉ ። ነገር ግን ልጁ የ፳፭ አመት ጐልማሳ ነው ስለ ራሱም አጣርቶ መናገር ይችላልና ራሱን ጠይቁት ብለው በድጋሚ አረጋገጡ ።

፮· የአማን አምኖስና የአይሁድ ፈሪሳውያን የሕቅታ መልስ ፣

የአይሁድ ፈሪሳውያንም መልሰው ዕውር የነበረውን ሰው አማን አምኖስን ለሁለተኛ ጊዜ ጠርተው ይህ ዓይንህን የከፈተልህ ሰው ቀዳሚት ሰንበትን አያከብርምና ከአምላክ ዘንድ አይደለም ፣ ኃጢአተኛ ሰው መሆኑንም እኛ እናውቀዋለንና ለእግዚአብሔር ምሥጋና አቅርብ አሉት ፣ እርሱም መልሶ ኃጢአተኛ ሰው መሆኑን አላውቅም ነገር ግን አንድ ነገር ብቻ አውቃለሁ ይኸውም ዕውር እንደ ነበርኩና በእርሱ ኃይልም የዓይኔን ብርሃን እንዳገኘሁ አላቸው ።

ፈሪሳውያንም መልሰው ለሦስተኛ ጊዜ ምን አደረገልህ ብለው ጠየቁት፣ አማን አምኖስም ብዙ ጊዜ ደጋግሜ ነግሬያችሁ ነበር አልተቀበላችሁኝም በዓይናችሁም የሚሠራውን ተአምራት ሁሉ እያያችሁ አላመናችሁም፣ እንደገና ለምን መስማት ፈለጋችሁ እናንተም ደግሞ የእርሱ ደቀ መዛሙርት ለመሆን ፈለጋችሁን ? አላቸው ። እነርሱም እንዲህ ብለው ሰደቡት ፣ አንተ የእርሱ ደቀ መዝሙር ሁን እኛ ደግሞ የሙሴ ደቀ መዛሙርት ነን አምላክም ከሙሴ ጋር በሲና ኮረብታ ላይ ቃል በቃል እንደ ተነጋገረው እናውቃለን ይህ አንተ የምትመሰክርለት ግን ከወዴት እንደ መጣ እናውቅም አሉት ።

አማን አምኖስም በምራቁ ከጭቃ አዋሕዶ ዓይኔን ያበራልኝ መሆኑን እያያችሁ አለማመናችሁ ይህ ዕፁብ ድንቅ ነው ፣ እኛ ደግሞ እግዚአብሔር ከጥንት ጀምሮ ኃጢአተኞችን እንደ ማይሰማቸው በሚገባ አጣርተን እናውቃለን ፣ አምላክም ፈቃዱን የሚፈጽምና ድንቅ የሆኑ ሥራዎቹን በዓይኑ አይቶ የሚያምን ሰው ቢኖር እርሱን በፍጥነት ይሰማዋል ። እንደ እናንተ ያለ እያየና እየሰማ የማያምን አፉ የእባብ መርዝን የተሞላ ምላሱ የሚያቃጥል ሰው ቢኖር ግን እሳቱ ለዘለዓለም ወደ ማይጠፋ ገሀነም ይጥለዋል ።

ደግሞም ዓለም ከተፈጠረ ጀምሮ ከእናቱ ማኅፀን ዕውር ሆኖ የተወለደውን ሰው በልሙጥ ግንባር ላይ ዓይንን የፈጠረ ኃይል ታይቶና ተሰምቶ

አያውቅም ይህ የምታዩት ፍጹም ሰው በፈቃዱ የሰውን ሥጋ የተወሐደ ዘለዓለማዊ የብርሃን አምላክ ባይሆን ኖሮ እኔን አስቀድማችሁ እንደ ምታውቁኝ የዓይኔን ብርሃን መስጠት ባልቻለም ነበር አላቸው ።

የአይሁድ ፈሪሳውያን መልሰው አንተ ሁለንተናህ በኃጢአት ተሞልተህ የተወለድህ መሆንህን እያወቅን ተመልሰህ እኛን ታስተምረናለህን ? ብለው ከምኵራብ (ከመስጊድ) ገፍትረው ወደ ውጭ አወጡት ፣ መድኃኒታችን ኢየሱስም እነርሱ ሳያዩት በመካከላቸው ነበረና ወዲያውኑ ዕውር የነበረውን ሰው አንተ ዘለዓለማዊ ሕያው በሆነ በእግዚአብሔር ልጅ ታምናለህን ? አለው አማን አምኖስም መልሶ አቤቱ አምንበት ዘንድ የምትለኝ ሰው እርሱ ወዴት አለ ብሎ መለሰለት ።

የአዳምን ሥጋ በራሱና በአባቱ ፈቃድ የተወሐደ ኢየሱስ ክርስቶስም መልሶ በዓይንህ በፊትህ ቁሜ የምታየኝና ከአንተም ጋር የምነጋገረው እርሱ እኔ ነኝ ብሎ እውነቱን ነገረው ዕውር የነበረውም ሰው አቤቱ ጌታዬ አምላኬ ሆይ አምናለሁ በማለት በግንባሩ ተደፍቶ ሰገደለት ።

መድኃኒታችንና ፈጣሪያችን ኢየሱስ ክርስቶስም እኔ ወደዚህ ዓለም የመጣሁት የማያዩ ሰዎች ያዩ ዘንድ የሚያዩት ደግሞ እያዩ እንዳያስተውሉ ይሆኑ ዘንድ ለፍርድ ነው ሲል የፈሪሳውያን ሰላዮች አብረውት ነበሩና እኛ ዕውራን መሆናችን ነውን ? አሉት እርሱም መልሶ ዕውራንስ ብትሆኑ ኃጢአት ባልሆነባችሁም ነበር ፣ ስለዚህ ለኃጢአታችሁ ስርየት የላትም አላቸው ፣ የዮሐንስ ወንጌል ም· ፱ ቁ· ፩—፵፩ ላይ ተመልከት ።

ክፍል ፬

አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ በመለኮት በባሕርይ በሕልውና አንድ አምላክ ናቸው

፩· ትክክል የሚሆኑ በመለኮት አንድም ሦስትም ናቸው

በስም በግብር በአካል ሦስት ሲሆኑ ፣ በባሕርይ በሕልውና በመለኮት አንድና ትክክል የሚሆኑ አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ ብቻ ናቸው ። አብ

በልብነቱ በወልድ በመንፈስ ቅዱስ ህልው ነው ፤ ወልድም በቃልነቱ በአብ በመንፈስ ቅዱስ ህልው ነው ፤ መንፈስ ቅዱስም በእስትንፋስነቱ በአብ በወልድ ህልው ነው ። ስለዚህ አንድ ሲሆኑ ሦስት ፤ ሦስት ሲሆኑ አንድ ናቸው ። ከዚህ የተረፈውን ደግሞ በጥልቀትና በዝርዝር ለመረዳት የሚፈልግ እምበቱ አእማደ ምስጢር የኢትዮጵያ ሊቃውንት አንድምታ ትርጓሜ በ፲፱፻፶፱ ከገጽ ፲—፵፫ ተመልከት ፤ ዮሐንስ ም· ፲ ቁ· ፴—፲ ። መለኮት ስም ሲሆን ፫ት ፤ ግዛት ሲሆን ደግሞ አንድ ነው ፤ ይህም በ፲፱፻፲፰ ዓ·ም· የታተመው ቅዳሴ ከገጽ ፩፻፹—፩፻፹፩ ላይ ተመልከት ፤ በወላዲተ አምላክ በቅድስት ንጽህት ድንግል ማርያም ቅዳሴ ላይ ነው ።

<u>፪· እኔ እውነተኛ መንገድ ነኝ ፤ በእኔና በአብ በመንፈስ ቅዱስ መካከል ልዩነት የለንም በስም ሦስት ስንሆን አንድ እግዚአብሔር ነን አላቸው</u>

ዘለዓለማዊ የብርሃን አምላክ የሆነ ኢየሱስ ክርስቶስ ፍጹም ሰው ሆኖ ደቀ መዛሙርቱ ስለአዩትና ስለተጠራጠሩ ፍጹም አምላክ መሆኑን ለማስ ረዳት የዓለም ብርሃንና እውነተኛ መንገድ እኔ ነኝ በእኔ ካልሆነ በቀር ወደ አብ መሄድ የሚችል የለም ስለዚህ አስቀድሜ ሄጄ በአባቴ ዘንድ ብዙ ቦታ አለና ሥፍራ አዘጋጅላችኋለሁ የምሄድበትን መንገድ ታውቁታላችሁ አላቸው ።

ከኢትዮጵያውያን ዘር የተወለደው ቶማስም መልሶ አቤቱ ጌታ መምህር ሆይ አስቀድመን ወዴት እንደምትሄድ ሳናውቅ መንገዱን በምን እናውቃለን ብሎ መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስን ጠየቀው ። በራሱና በአብ በመንፈስ ቅዱስ ፈቃድ ፍጹም ሰው ፍጹም አምላክ ሆኖ የተወሐደ ኢየሱስ ክርስቶስም መልሶ እኔንስ በእውነት አውቃችሁኝ ቢሆን ኑሮ መንገዱንም አባቴንም ባወቃችሁት ነበር ። ነገር ግን አሁን አውቃችሁታል በዓይናችሁም ፈጽማችሁ አይታችሁታል አላቸው ። አሁንም ከኢትዮጵያ ውያን ዘር የሚወለደው ፊልጶስም መልሶ እንደገና አቤቱ መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ሆይ አንተ ምን እንደሆንህ አውቀናል ተረድተናልም ግን ከእኔ እርሱ ይበልጣል የምትለው አብን አሳየንና ይበቃናል አለው ።

አምላካችንና ፈጣሪያችን ኢየሱስም አለው "ፊሊጶስ ፳፮ አመት ሙሉ ይሆን ያህል ዘመን እኔ ከአንተ ጋራ ስኖር አላወቅኸኝምን ? እንዴት አብን

አሳየን ብለህ ትጠይቀኛለህ" መድኃኒታችን ለፊሊጶስ የሰጠው መልስ ከላይ በክፍል አራት (፬) ላይ በመጠኑ እንደተገለጸው ሁሉ ፤ እኔ በአብ አብም በእኔ እንዳለ መንፈስ ቅዱስም እንዲሁ በአብና በወልድ ሕልው እንደሆነ እመን እንጂ አትጠራጠር የሚል ሲሆን በእኔና በአብ በመንፈስ ቅዱስ መካከል መቅደምና መበላለጥ የለብንም ትክክልና እኩል አንድ አምላክ ነን በዚህ እመኑ አላቸው ።

እግዚአብሔር ወልድ የአብ የመንፈስ ቅዱስ ቃላቸው ነው ፤ እግዚአ ብሔር አብ የወልድ የመንፈስ ቅዱስ ልባቸው ሲሆን ፡ እግዚአብሔር መንፈስ ቅዱስ ደግሞ የአብ የወልድ እስትንፋሳቸው ነው ።

አዶናይ አብ በወልድ በመንፈስ ቅዱስ ሕልው ነው ፡ አዶናይ ወልድ በአብ በመንፈስ ቅዱስ ሕልው ነው ፤ አዶናይ መንፈስ ቅዱስ በአብ በወልድ ሕልው ነው ። አምላካችን ኢየሱስም ለሐዋርያት እኔና አብ መንፈስ ቅዱስ አንድ ነን ልዩነት የለንም በዚህ እመኑ ይህም ባይሆን በሥራዬ እመኑ አላቸው ። እንዲሁም ከሐዋርያት ውስጥ ማቴዎስና ማርቆስ ቶማስና ፊልጶስ ከኢትዮጵያውያን ዘር መሆናቸውን የሚገልጸውና ሌሎችም ሐዋርያት የማን ዘር መሆናቸውን የሚያስረዳው የመጀመሪያው መጽሐፍ ከላይ በክፍል ፪ በቁጥር ፬ እንደተብራራው ሁሉ በ፫፻—፫፻፶ ዓ·ም· በተጻፈው ላይ ዋልድባ ሄደህ ተረዳ ። የዮሐንስ ወንጌል ም· ፲ ቁ· ፬—፲፫, ም· ፲፪ ቁ· ፵፬—፵፮ ተመልከት ።

<u>፫· ሦስት ሲሆን አንድ አንድ ሲሆን ሦስት የሆነ ፈጣሪ</u>

ከመጀመሪያው ጀምሮና ከላይ በክፍል ፬ በምሀጻረ ቃል እንደገለጽኩት ሁሉ በስም በግብር በአካል ሦስት በባሕርይ በሕልውና በመለኮት አንድና ትክክል የሚሆኑ የተባሉትንና አንድ ሲሆን ሦስት ሦስት ሲሆን አንድ ይሆናል የተባለው አምላክ ዓለም ሳይፈጠር አስቀድሞ የነበረ ዓለምን የፈጠረ በአንድነትና በሦስትነት የሚጠራ መለኮታዊ የብርሃኖች ብርሃን የፀሐዮች ፀሐይ የከዋክብቶች ኮከብ የሆኑ አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ ናቸው ። ስለዚህ ቀዳማዊና ደሐራዊ ቃል የሆነ ወልድ ለደቀ መዛሙርቱ ለሐዋርያት ሂዱና

የዓለምን ሕዝብ ሁሉ በአብ በወልድ በመንፈስ ቅዱስ ስም አጥምቋቸው ብሎ መለኮት በተወሐደው አምላካዊ ቃሉ አዘዛቸው ። ማቴ· ም· ፳፰ ቁ· ፲፰–፲፱ ማር· ም· ፲፮ ቁ· ፲፭–፲፯ ፩ኛ/ዮሐ· ም· ፭ ቁ· ፩–፰, ም· ፪ ቁ· ፩–፪, ቁ· ፳–፳፩, ቁ· ፳፬–፳፭, ቁ· ፳፮–፳፯ ፩ኛ/ዮሐ· ም· ፭ ቁ· ፭–፲፩, ዮሐ· ም· ፲፱ ቁ· ፴፬–፴፰

፬· መለኮት በተዋሕዶ ፍጹም ሰው ሲሆን ፤ ሰውም በተዋህዶ ፍጹም መለኮት ነው ።

በባሕርዩ ከሁሉ በላይ የሆነ በሚታየውና በማይታየው ዓለም ውስጥ የሚኖሩትን ፍጥረታት በሙሉ በጥበቡ የፈጠረ ለዘለዓለም የማይጠፋ ብርሃን መለኮታዊ አምላክ በአሪት ዘፍጥረት ላይ በም· ፩ ቁ· ፳፮–፳፱ እንደ ተብራራው ሁሉ ብዙ ተባዙ ምድርንም ምሏት ብሎ በመልኩና በአርአያው የፈጠራቸው አባታችን አዳምና እናታችን ሔዋን በዚሁ ጥናት ውስጥ ከላይ በክፍል ፪ እና በተራ ቁጥር ፫ በመጠኑ እንደተገለጸው ሁሉ ፈጣሪያችንና አምላካችን የሆነ እግዚአብሔር በጐ ነገርና ክፉ ነገር ከምታስታውቀው በገነት መሐል ከበቀለችው ዕፀ በለስ እንዳትበላ ብሎ አዞት ነበር ፣ ይህ በእኔና በአንተ መሐል ያለው የአዛዥና የታዛዥ ሕግ ነው ከበላህ ግን የሞት ሞትን ትሞታለህ ብሎት ነበር ።

ነገር ግን ጥንተ ጠላታችን የሆነው ዲያብሎስ (ሰይጣን) በእባብ አድሮ (ተመስሎ) እናታችን ሔዋንን አምላካችንና ፈጣሪያችን እግዚአብሔር ዕፀ በለስን የበላችሁ እንደሆነ የሞት ሞትን ትሞታላችሁ ያለው የሞት ሞትን እንድትሞቱ ሳይሆን ክፉና በጐ ነገርን አውቃችሁ የመንግሥቱ ተካፋዮችና ወራሾች እንዳትሆኑ በምቀኝነት (በቅንአት) ነው ብሎ ስለአታለላት ሔዋን በእባብ ምክር አምላክነትን ለማግኘት ተመኝታ ካልተፈቀደላት ዕጽ በልታ አዳምን አበላችው ።

አባታችን አዳምም አምላኩ ያለው አልቀረም ከክብሩና ከማዕረጉ ተገፎ ተዋረደ ሱራፌ በሚባል መልአክ ከመሐል ገነት ወደ ዳር ተባረረ አዳምም በገነት የመለኮትን ድምጽ በሰማ ጊዜ የብርሃን ልብሱ ተገፎ ዕራቁቱን ነበረና እፍሮ ተደበቀ ሐፍረተ ሥጋውንም በበለስ ዕፀ በለስ ሸፈነ

እግዚአብሔርም አዳም ሆይ ብሎ ተጣራ አዳምም ከተደበቀበት ወጥቶ አቤቱ አምላኬ ሆይ እነሆኝ ረዳት እንድትሆነኝ የሰጠኸኝ ሴት አስታኝ በድዬ ትእዛዝህን አፈረስሁ ብሎ ተናገረ አዳም በሔዋን ሔዋንም በእባብ እባብም በሰይጣን አመካኙ ። ለዘለዓለም ሕያው የሆነ አምላክም ሁሉንም ምክንያ ተኞች እንደየ ሥራቸው ረገማቸው ፤ ኦሪት ዘፍ· ም· ፩ ቁ· ፳፮–፳፱, ም· ፪ ቁ· ፳–፳፭, ም· ፫ ቁ· ፩–፳፬ ላይ በሚገባ ተብራርቷል ።

፭· ጽዮን ታቦት ፤ጽዮን ተራራ ፤ ጽዮን መጠጊያ ፤ ጽዮን ማደሪያ ፤ ጽዮን መድኃኒት ፤ ጽዮን እናታችን ቅድስት ማርያም መማፀኛ

አስቀድሜ ከላይ በክፍል ፬ በተራ ቁጥር ፬ በአጭሩ እንደገለጽኩት ሁሉ፣ ቸርና መሐሪ ይቅር ባይ የሆነ መለኮታዊ አምላክ በራሱ መልክና በአርአያው የፈጠረው የሰው ዘር ሁሉ አባት የሆነው አዳም ከማዕረጉና ከክብሩ እንደተዋረደ የኃጢአት ቀንበር ተሸክሞ እንዲኖር አልፈቀደም ። ከልጅ ልጁ ተወልዶ በተዋህዶ ፍጹም ሰው ፍጹም አምላክ ሆኖ ደሙን አፍስሶና ሥጋውን ቆርሶ የእርሱን በደል በመሸከም በዕለተ ዓርብ በመስቀል ላይ ተሰቅሎ እንደሚያድነው የማይታበል ተስፋ እንደሰጠው የታወቀ ነው ።

ስለዚህ መሐሪና ሩኅሩህ ይቅርባይ የሆነ እግዚአብሔር ከአዳም ከልጅ ልጁ እንደሚወለድ በቅዱስ ዳዊት አድሮ ትንቢት አናገረ ይኸውም የትንቢት ቃል በሰማየ ሰማያት የሚኖር ልዑል አምላክ ጽዮንን መርጧ ታልና ማደሪያውም ትሆን ዘንድ ልዑል ወዷታልና እንዲህ ብሎ እግዚአ ብሔር ተናገረ ። ይህች ጽዮን ማርያም ለዘለዓለም ማደሪያዬ ናት መርጫ ታለሁና በመንፀሯ አድሬ በተዋሕዶ ፍጹም ሰው ፍጹም አምላክ ሆኜ እወለዳለሁ አለ ፤ ነቢዩ ኢሳይያስም እነሆ ከዳዊት ቤት የሆነች ድንግል ማርያም ትፀንሳለች ወንድ ልጅም ትወልዳለች ስሙንም አማኑኤል ብላ ትጠራዋለች ፤ ትርጓሜውም በተዋሕዶ ፍጹም ሰው የሆነ አምላክ ማለት ነው። መዝ· ፩፻፴፩ ቁ· ፲፫–፲፭, ኢሳ· ም· ፯ ቁ· ፲፫–፲፯, ማቴ· ም· ፩ ቁ· ፳፫–፳፬, ማቴ· ም· ፩ ቁ· ፲፯–፲፱, ማቴ· ም· ፪ ቁ· ፱–፲, ሉቃ· ም· ፩ ቁ· ፳፯–፶፯, ዮሐ· ም· ፲፱ ቁ· ፯–፯, ኢሳ· ም· ፶፫ ቁ· ፫–፲፪, ማር· ም· ፲፭ ቁ· ፲፩–፵, ሉቃ· ም· ፳፫ ቁ· ፳፩–፳፰, ማቴ· ም· ፳፯ ቁ· ፳፩–፵፯, ዮሐ· ም· ፯ ቁ· ፵፰–፶፯, ሉቃ· ም· ፳፪ ቁ· ፲፯–፳፩, ፩ኛ/ ቆሮ· ም· ፲፩ ቁ· ፳፫ ፴, ማቴ· ም· ፳፯ ቁ· ፳፯–፴፩ ።

ክፍል ፫

የእምነት ልዩነቶች እንዴት ተፈጠሩ ፤

፩· ሰዎች ሥልጣን ፍለጋ በእምነት ሽፋን ስለሚነሱ ነው ።

፩ኛ· ከኢትዮጵያውያን ዘር በሊቢያ የተወለደው አርዮስ እግዚአብሔር ወልድ ፍጡር ነው በማለቱ በ፫፻፳፭ ዓ·ም· የቢታኒያ አውራጃ በምትሆን በኒቂያ የተሰበሰበው በታላቁ ቆስጠንጢኖስ ዘመነ መንግሥት ፫፻፲፰ አባቶች አውግዘው ለዩት ።

፪ኛ· እግዚአብሔር መንፈስ ቅዱስ ከአብና ከወልድ ያንሳል ብሎ በሮም የተወለደው የግሪክ ዘር የሆነው መቅዶንዮስ በመካዱ የግሪክና የሮም መናገሻ ከተማ በነበረች በኮንስታንቲኖፓሊ በ፫፻፹፩ ዓ·ም· በታላቁ ቴዎድሮስ፩ኛ ዘመነ መንግሥት ፩፻፶ አባቶች ተሰብስበው አውግዘው አባረሩት ።

፫ኛ· ከሮማውያን ዘር በቁስጢንጥንያ የተወለደው ንስጥሮስ እግዚአብሔር ወልድ ፪ት አካል ፪ት ባሕርይ ነው ብሎ በመካዱ በ፬፻፴፩ ዓ·ም· በታላቁ ቴዎድሮስ ፪ኛ/ዘመነ መንግሥት ፪፻ አባቶች በኤፌሶን መንደር በውግዘት ለዩት ።

፬ኛ· በእናቱ ኢትዮጵያዊ በአባቱ ደግሞ ግሪካዊ ሆኖ በካይሮ የተወለደው ዲዮስቆሮስ ኢየሱስ ክርስቶስ አንድ አካል አንድ ባሕርይ ነው ብሎ ንስጥሮስን በመቃወሙ እውነቱ ወደ ሐሰት ተለውጦ በ፬፻፶፩ ዓ·ም· በማርኪያኖስ (መርቅያኖስ) ዘመነ መንግሥት በራሱና በሚስቱ ትእዛዝ በሐልኪ መንደር ፮፻፴ አባቶች ተሰብስበው ከ፪ት ስለተከፈሉና አብዛኞቹ አባቶችም ከዲዮስቆሮስ ጋር ስለሆኑ በንጉሥ መርቅየኖስና በንግሥት ብርስክልያ ትዕዛዝ ዲዮስቆሮስ በደሴተ

ጋግራን በእሥር ቤት ስለተገደለ አንዲት የነበረችው ቤተ ክርስቲያን ከ፪ት ተከፈለች ፤ ማለትም የምሥራቅ የምዕራብ ወይም ተዋሕዶ አርቶዶክስ ተባለች ።

፭ኛ· ግሪኮችና ሮማውያን አርቶዶክስ ተብለው በአንድ ላይ ለብዙ ጊዜ አብረው ነበሩ ነገር ግን በፖለቲካና በእምነት ምክንያት የተነሣ በ፩ሺ፲፬–፩ሺ፶፬ ዓ·ም· ድረስ ፵ አመት ሙሉ ከተጨቃጨቁና ከተቋሰለ በኋላ በ፩ሺ፶፬ ዓ·ም· ሮማውያን ካቶሊክ በሚል መጠሪያ ስም ከአርቶዶክስ በውግዘት ተለዩ ።

፮ኛ· የምሥራቅ ጀርመን ተወላጅና በካቶሊክ የፍራንሲስካን መነኩሴ በነበረው በማርቲን ሉተር መሪነት በፖለቲካና በእምነት ምክንያት በተፈጠረው የረጅም ጊዜ ውዝግብ በ፩ሺ፭፻፳፩ ዓ·ም· ጀርመኖች ፕሮቴስታንት በሚል የላቲን ስም ከካቶሊኮች በግዝት ተለያዩ ።

ከዚህ በላይ እንደ መግቢያ ሆነው በ፩–፮ ድረስ የተገለጹትን ዓረፍተ ነገሮች በዝርዝር ለመረዳት ካስፈለገ ወደፊት በክፍል ፮·፯·፰·፱ ላይ ተመልከት።

ክፍል ፫

ቀጥተኛዋና እውነተኛይቱ የመጀመሪያዋ ቤተ ክርስቲያን እንዴት ከ፩ት እንደተከፈለች

ሀ· የእምነት መሠረት ተዋሕዶ ነው ፣ (ከ፩–፴፫) (ከ፴፫–፬፻፶፩) ዓ·ም·

እነዚህም አንደኛ የእምነት ሁሉ መሠረት የሆነችው ተዋሕዶ ስትሆን፣ ሁለተኛዋ ኦርቶዶክስ ፣ ሦስተኛ ደግሞ ካቶሊክ ናቸው ። ሌሎች የክርስትና የወንጌል ትምህርት ተከታዮች ነን ባዮች ደግሞ በእየጊዜው ከካቶሊክ የተለዩ ወይም የፈለሱ ስለሆኑ ዛሬ ብዛት ቢኖራቸውም ከቁጥር ውስጥ አይገቡም ።

በዚህ ጥናት ውስጥ ከላይ በክፍል ፩ በተራ ቁጥር ፭ በአጭሩ እንደተብራራው ሁሉ ዘለዓለማዊ የብርሃን አምላክ የሆነ ሕያው እግዚአብሔር በመልኩና በአምሣሉ የፈጠረው አዳምን ለማዳን በገባው ቃል ኪዳንና በአናገረው ትንቢት መሠረት ከእናታችን ከቅድስት ድንግል ማርያም በራሱና በመንፈስ ቅዱስ ፈቃድ ከሥጋዋ ሥጋ ከነፍስዋ ነፍስ ነስቶ በተዋሕዶ ፍጹም ሰው ፍጹም አምላክ ሆኖ በመወለድ ፴፫ አመት ሙሉ ከእኛ ጋር አብሮን ሲኖር ያስተማረንና የሰጠን የእምነት መሠረት ተዋሕዶ መሆኑን በማንም ዘንድ የማይካድ እውነት ነው ።

ይኸውም መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ሐዋርያትን ልባችሁ አይደንግጥ አትፍሩ በአባቴ ቤት ብዙ ሥፍራ አለና እኔም ሄጄ ቦታ አዘጋጅላችኋለሁ ቦታውንም መንገዱንም ታውቂታላችሁ ብሎ በተናገረ ጊዜ ከኢትዮጵያውያን ዘር የሆነ ቶማስ አቤቱ ጌታ ሆይ የምትሄድበትን ሳናውቅ መንገዱን እንዴት እናውቃለን ? ብሎ ጠየቀው አምላካችን ኢየሱስም እውነተኛ የብርሃን መንገድ እኔ ነኝ በእኔ በኩል ካልሆነ በስተቀር ወደ አብ መሄድ የሚችል የለም ብሎ ሲመልስለት አሁንም ከኢትዮጵያውያን ዘር

የሚወለደው ፊልጶስም አቤቱ መምህራችንና ፈጣሪያችን ጌታ ሆይ አንተ ምን እንደሆንህ አውቀናል ተረድተናልም ነገር ግን አባቴ ከእኔ ይበልጣል የምትለው አብን አሳየንና ይበቃናል ብሎ ጠየቀው ። መድኃኒታችን ኢየሱስም ሲመልስለት ፊልጶስ ፴፫ ዓመት ሙሉ ከእናንተ ጋር ስኖር አላወቅኸኝምን ? እንዴት አብን አሳየን ብለህ ትጠይቀኛለህ አለው ።

በዚህ ጥናት ውስጥ በክፍል ፩ በተራ ቁጥር ፩ እና ፪ በመጠኑ እንደተብራራው ሁሉ አምላካችንና ፈጣሪያችን ኢየሱስም ለደቀመዛሙርቱ ሲመልስላቸው ፤ ስሙ አስተውሉም በተዋሕዶ እኔ በአብ ሕልው እንደሆንኩ አብም በእኔ ሕልው እንደሆነ መንፈስ ቅዱስም በእኔና በአብ ሕልው እንደሆነ እኔን ያየ አብን መንፈስ ቅዱስን አየ በተዋሕዶ አንድ ነን በዚህ እመኑ አላቸው ፣ ዮሐ· ም· ፲፬ ቁ· ፩–፰, ፱–፲፫ ።

•

መድኃኒታችን ኢየሱስም ወደ ቂሣርያ የፊልጶስ መንደር በደረሰ ጊዜ ደቀ መዛሙርቱን ሰብስቦ እንዲህ ብሎ ጠየቃቸው እኔን ፍጹም የሰው ልጅ ሆኜ ሲያዩኝ ሰዎች ማነው ይሉኛል ? አላቸው ። እነርሱም መጥምቁ ዮሐንስ ነው የሚሉህ አሉ ፣ ሌሎችም ኤልያስ ነው ። አንዳንዱም ኤርምያስ እኩሌቶቹ ደግሞ ከቀደምት ነቢያት አንዱ ነው ይሉሃል አሉት ። እርሱም መልሶ እናንተስ ማን ነው ብላችሁ ታምናላችሁ አላቸው የአይሁድ ዘር የሆነው ስምኦን ጴጥሮስም መልሶ አንተ የህያው እግዚአብሔር እውነተኛ ልጅ ክርስቶስ ነህ ብለን እናምናለን አለው ። ፈጣሪያችን ኢየሱስም እንዲህ ብሎ መለሰለት የዩና ልጅ ስምኦን ጴጥሮስ ሆይ ብፁዕ ነህ ተብለህ ትጠራለህ ሰማያዊ አባቴ በአንተ አድሮ ይህንን ቃል እንድትመሰክርልኝ ስለአደረገህ በዚህ አብ በገለጸልህ ቃል አንተ የመሰረት ደንጊያ ነህ በዚች ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያኔን እሠራለታለሁ የገሐነም ልጆች የሆኑ መናፍቃንም ሊያፈርሷት አይችሉም አለው ። ማቴ· ም· ፲፮ ቁ· ፲፫–፲፱ ።

የኢትዮጵያ ንግሥት ሁለተኛዋ ስብእ ሕንደኬ ታናሽ ወንድምና ባለሙሉ ሥልጣን አልጋ ወራሽ ጃንደረባ በመባል የሚታወቀው ትክክለኛ ስሙ ግን መልከ ጼዴቅ ሁለተኛ ነው ። አንደኛው መልከ ጼዴቅ ፪ሺ ከ·ፈ· (B.C) ለአሁኑ አማናዊ ቁርባን ምሳሌ የሚሆን ለአብርሃም ከንፁህ ስንዴ በተሠራ ሕብስትና በወይን ጭማቂ መሥዋዕት ሰውቶ ያሣየው ነው ። እርሱም እንደ መልከ ጼዴቅ ፪ኛ ጃንደረባ ህጽው ሲሆን የሄደውም ከኢትዮጵያ ገዳማት አንዱ የሆነው ከዋልድባ ጫካ ወይም ዋሻ ውስጥ ነው ።

መልከ ጼዴቅ ፭ኛ በዕብራውያን መልእክት ውስጥ ሀገሩና ትውልዱ እንደማይታወቅ ነው የተገለጸው ስለዚህ ነገሩ እውነት ነው ከዚያ ዘመን አንስቶ እስከ ዛሬ ድረስ የኢትዮጵያ መናንያን ባህታውያንና ናዝራውያን የትውልድ ሀገራቸውና ዘራቸው እንደማይታወቅ የተለመደና የተረጋገጠ ቢሆንም የመልከ ጼዴቅ ፭ኛ ሀገርና የትውልድ ሐረግ በኢትዮጵያ መሆኑን የሚናገረው ግን በዚሁ ጥናት ውስጥ በክፍል ፪ በተራ ቁጥር ፪ እንደተገለጸው ሚስጢረ ካህናት በሚል ርዕስ ፩ሺ፱፻፲ ከ·ል (B.C) የተጻፈ ዋልድባ ሕንጻ ውስጥ ይገኛል ። ሌላ ማስረጃ የኢትዮጵያ ቅዳሴ ፩ሺ፱፻፲፰ ገጽ ፩፻፶፮–፩፻፶፯, ዘፍ· ምዕ· ፲፬ ቁ· ፲፰–፳፫, መዝ· ፩፻፱ ቁ· ፫–፬, ዕብ· ምዕ· ፭ ቁ· ፮–፯, ፲–፲፩, ምዕ· ፮ ቁ· ፲፱–፳, ምዕ· ፯ ቁ· ፩–፳፰ ።

ቢሆንም ምስጢር እንደ ፈረስ ልጓም ስቦኝ ስለ መልከ ጼዴቅ ፭ኛ በአጭሩ ብገልጽም ወደ ተነሳሁበት ፍሬ ነገር ልመለስና ስለ ንግሥት ሕንደኬ ጃንደረባና ታናሽ ወንድም ባለ ሙሉ ሥልጣንና አልጋ ወራሽ በአጭሩ እገልጻለሁ ፤ ይኸውም ከዚህ በላይ በመጠኑ እንደተጠቀሰው ሁሉ ጃንደረባ በመባል የሚታወቀው ትክክለኛ ስሙ መልከ ጼዴቅ ሲሆን ይህ ሰው የሕገ ኦሪት ሊቅና መምህር ነበር ። ስለዚህ በኦሪቱ ሥርዓትና ሕግ መሠረት የፋሲካን በዓል ለማክበርና በዚያውም ላይ እግረ መንገዱን የኢትዮጵያውያንን ርሥትና ግዛት ለመቆጣጠር ከኢትዮጵያ መንግሥት በ፴፱ ዓ·ም· ወደ ኢየሩሣሌም ተላከ ። የሚሄደውም በመርከብ ሳይሆን አሁንም እግረ መንገዱን ሌሎች የኢትዮጵያ ግዛቶችን እየተቆጣጠረና እየሾመ እንዲሄድ ታስቦ ብዙ ሠራዊት አስከትሎ በእግር ነው ። ማለትም በፈረስና በግመል ነው ። የሚቆጣጠራቸውም ሀገሮች ሱዳን ኑቢያ ፤ ናፓታ ፤ መርዌና ታህታይ ግብጽ ካይሮ ናቸው ።

በስዊዝ ካናል አድርጐ በፈረስ ኢየሩሳሌም የደረሰው ደግሞ ከአምላካችን ከኢየሱስ ክርስቶስ ትንሣኤ በኋላ በ፰ኛው ቀን ከምሽቱ ፀሐይ ስትጠልቅ መሆኑን ዜና ትንሣኤ የኢየሩሣሌም ጉዞ በሚል ርዕስ ራሱ የጻፈው መጽሐፍ ይመሰክራል መጽሐፉ የሚገኘው በዚህ ጥናት ውስጥ ከላይ ደጋግሞ እንደ ገለጽኩት ሁሉ በዋልድባ ገዳም ውስጥ አርምሃ ደጋ በሚገኘው ሕንፃ ውስጥ ነው ።

የንግሥት ሕንደኬ ታናሽ ወንድምና ባለሙሉ ሥልጣን ጃንደረባ በመባል የሚጠራው መልከ ጼዴቅ ፪ኛ ከትንሣኤ በኋላ በ፰ኛው ቀን ፀሐይ

ሲጠልቅ ጋዛ እንደ ደረሰ ወዲያውኑ መንፈስ ቅዱስ ፊልጶስን የኦሪት መምህርና ካህን የሆነ ኢትዮጵያዊ ሰው በሠረገላ ተቀምጦ በሥርዓቱ መሠረት ሊሰግድና የፋሲካን በዓል ሊያከብር መጥቷልና ቀርበህ አነጋግረው ብሎ አዘዘው ። ፊልጶስም የአምላኩን ትእዛዝ ተቀብሎ እየፈራ ወደ ሰረገላው ተጠጋ ። መንፈስ ቅዱስ አስቀድሞ ጃንደረባውን ወገንህ የሆነ ሰው ወደ አንተ ይመጣል በዚህ ሳምንት የሆነውንም ነገር ሁሉ ይነግርሃል ብሎ አስጠንቅቆት ነበርና ፊልጶስም ወደ እርሱ ሲጠጋ አይቶ ወደ ሰረገላው ግባና ተቀመጥ አለው ከላይ በመጠኑ እንደ ተጠቀሰው ሁሉ ጃንደረባው የብሉይ ኪዳን መምህርና ካህን ስለነበረ ክርስቶስ ስለ አዳምና ስለ ልጅ ልጆቹ ኃጢአት ሲል መከራ እንደሚቀበልና እንደሚገረፍ እንደሚሰቀልና እንደሚሞት በሶስተኛውም ቀን እንደሚነሣ ትንቢቱ እንደ ተፈጸመ አውቆና ተረድቶ ከኢሳይያስ መጽሐፍ ውስጥ የሚመለከተውን ምዕራፍ አውጥቶ ሲያነብ ነው ፊሊጶስ በሰረገላ ውስጥ ገብቶ ያገኘው ።

ጃንደረባ በመባል የሚታወቀው መልከ ጼዴቅ ፪ኛ ወዲያውኑ ፊልጶስን በዚህ ምዕራፍ ውስጥ ነቢዩ ስለማን ይናገራል ስለራሱ ነውን ? ወይስ ስለሌላ ሰው እስኪ አብራራልኝ ብሎ ጠየቀው ። ፊልጶስም በዚያ ሳምንት ውስጥ የተፈጸመውን ነገር ሁሉ እየነገረው ሳለ ወደ ገሊላ ባሕር ደረሱ ጃንደረባውም እነሆ ውሃ እንዳልጠመቅ የሚከለክለኝ ማነው አለ ። ፊልጶስም በኢየሱስ ክርስቶስ ብታምን ይገባሃል አለው ። ጃንደረባውም መልሶ ከላይ ከራሱ ከፊልጶስ ጀምሮ ስለ ምስጢረ ሥጋዌ (ተዋሕዶ) ጠይቀውና ተጠይቀው ከሰጡት መልስ በተሻለ ሁኔታ ኢየሱስ ክርስቶስ የእውነተኛው አምላክ የሕያው እግዚአብሔር የባሕርይ ልጅ መሆኑንና ፍጹም አምላክ ፍጹም ሰው ነው ብዬ አምናለሁ አስቀድሜም ተረድቻለሁ ብሎ መሰከረ ። ፊልጶስም አጠመቀው ጃንደረባውም ከፈጣሪውና ከሐዋርያት ጋራ በዓለ ዕርገትና በዓለ ሃምሣን ውሎ ከሐዋርያት ጋር እኩል በረከትን ከፈጣሪው ተቀብሎ ተሸክሟት የሄደው ህገ ኦሪትን በገሊላ ባህር ጥሎ በምትኳ አዲስ ሕገ ወንጌልን አንግቦ በደስታ ወደ ሀገሩ ወደ ቅድስት ኢትዮጵያ ተመለሰ ። የራሱ መጽሐፍ ዜና ትንሣኤ የኢየሩሣሌም ጉዞ በሚል ርዕስ በ፲፱፻፳፰ ዓ·ም· የተጻፈ፣ ኢሳ· ምዕ· ፶፫ ቁ· ፩–፲፪ የሐ· ሥ· ምዕ· ፰ ቁ· ፳፮–፴፰ ተመልከት ።

አስቀድሜ ከላይ በክፍል ፮ የጠቀስኳቸው ሦስቱ እምነቶች ማለትም ተዋሕዶ ፤ ኦርቶዶክስና ካቶሊክ ከዚህ ከፍ ብሎ እንደ ተብራራው ሁሉ ፬ ሐዋርያት ማለትም ቶማስ ፤ ፊልጶስ ፤ ጴጥሮስ ፤ መልከጼዴቅ በመሰከሯትና

ራሱም ኢየሱስ ክርስቶስ ባፀደቃት እምነት ማለትም ኢየሱስ ክርስቶስ በተዋሕዶ አንድ አካል አንድ ባሕርይ ነው ። ፍጹም አምላክ ፍጹም ሰው ነው፡ በምትለዋ እምነት ወይም ዶግማ አምነው ለብዙ ዘመናት አብረው እንደነበሩ የታወቀ ቢሆንም በእየጊዜው ከመካከላቸው የተነሱ መናፍቃንንም አብረው አውግዘዋቸዋል ።

ለምሳሌ ፩ኛ. ከኢትዮጵያውያን ዘር በሊቢያ የተወለደው አርዮስ እግዚአብሔር ወልድ ፍጡር ነው በማለቱ በ፫፻፳፭ ዓ.ም. ፫፻፲፰ አባቶች በኒቂያ ተሰብስበው ለዩት ፤ ፪ኛ. ከግሪኮች ዘር በሮም የተወለደው መቅዶንዮስ እግዚአብሔር መንፈስ ቅዱስ ከአብና ከወልድ ያንሳል በማለቱ በ፫፻፹፩ ዓ.ም. ፩፻፶ አባቶች በቁስጥንጥንያ ተሰብስበው አወገዙት ። ፫ኛ. ከሮማውያን ዘር በኮንስታንቲኖፓሊ የተወለደው ንስጥሮስ እግዚአብሔር ወልድ ፪ አካል ፪ ባሕርይ ነው ንጽሕት ድንግል ማርያም ወላዲተ አምላክ አትባልም በማለቱ በ፬፻፴፩ ዓ.ም. ፪፻ አባቶች በኤፌሶን ተሰብስበው አውግዘው ለዩት ።

ይሁን እንጂ ዛሬ ተዋሕዶ ፤ ኦርቶዶክስ ፤ ካቶሊክ በመባል የሚጠሩት ሶስቱ አብያተ ክርስቲያናት በዚህ ጥናት ውስጥ ከክፍል ፪ እስከ ክፍል ፮ ድረስ በሚገባ እንደተብራራውና ከንማስረጃው እንደ ተገለጸው ሁሉ ራሱ ባለቤቱ ኢየሱስ ክርስቶስ የመሠረታትና ሐዋርያት ሰብአ አርድእት ባፀኗት እንዲሁም በየጊዜው የተነሱ አበው ሊቃውንት ማለትም ከዚህ በላይ የተጠቀሱት ፫፻፲፰ ፤ ፩፻፶ እና ፪፻ አባቶች በጠበቃት ቤተ ክርስቲያንና እምነት አንዲት ቅድስት ተዋሕዶ ተብለው ነበር የሚጠሩት ። ስለ ኢየሱስ ክርስቶስ አንድ አካል አንድ ባሕርይ ፍጹም አምላክም ፍጹም ሰው መሆኑን በጥናቱ ውስጥ በየአረፍተ ነገሩ መጨረሻ ጥቅስ የተሰጠ ቢሆንም ከብዙ በጥቂቱ ከዚህ ቀጥሎ አቀርባለሁ ። ሉቃ. ም. ፩ ቁ. ፲፰—፴፫, ዮሐ. ም. ፲፬ ቁ. ፩—፳, ፱—፲፫, ማቴ. ም. ፲፮ ቁ. ፲፪—፳፩, ዮሐ. ም. ፩ ቁ. ፩—፮, ፵፬—፵፭,፶፩ ማር. ም. ፰ ቁ. ፳፯—፴, ዮሐ. ም. ፮ ቁ. ፳፯—፷, ኢሳ. ም. ፶፫ ቁ. ፩—፲፪ የሐ. ሥ. ም. ፰ ቁ. ፴፯—፴፰, ዮሐ. ም. ፲፪ ቁ. ፵፩—፵፰, ዮሐ. ም. ፳ ቁ. ፲፱—፳,፳፬—፴, ዮሐ. ም. ፱ ቁ. ፩—፲፬, ሉቃ. ም. ፳፪ ቁ. ፳፯—፷፩, ሉቃ. ም. ፳፫ ቁ. ፵፱—፶፩, ማር. ም. ፭ ቁ. ፯—፳፩, ማር. ም. ፫ ቁ. ፲፩—፲፫, ሉቃ. ም. ፬ ቁ. ፵፫—፵፯, ሉቃ. ም. ፬ ቁ. ፩—፲፫, ማቴ. ም. ፬ ቁ. ፩—፲፪, መዝ. ፩፻፴፩ ቁ. ፲፫—፲፭, ሉቃ. ም. ፩ ቁ. ፳፯—፶፯ ለምሳሌ ያህል እነዚህን ጠቀስኩ እንጂ ከጳውሎስ መልእክትና ከሐዋርያት ሥራ ከብሉይ ኪዳን ከመጽሐፍተ ሊቃውንት ብዙ መጥቀስ ይቻላል ነገር ግን ለሚያምን የተጠቀሱት ይበቃሉ ።

ክፍል ፯

እንዲት ተዋሕዶ የነበረችው ቤተ ክርስቲያን ከሁለት ተከፈለች ፤

ለ. ኦርቶዶክስ ፬፻፶፩ ፩ሺ፲፬ ዓ.ም.

አስቀድሜ ከለይ በክፍል ፮ በሚገባ እንደ ገለጽሁት ሁሉ ራሱ ባለቤቱ ኢየሱስ ክርስቶስ የመሠረታትና በኋላም የእርሱ ደቀ መዛሙርት የሆኑ ሐዋርያትና ሰብአ አርድእት ፤ ፫፻፲፰, ፩፻፶ እና ፪፻ አባቶች ባጸኗት በአንዲት ቅድስት ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን እምነት ሥር ፪ት የትምህርተ መለኮትና የምርምር ወይም የትዮሎጂና የፍልስፍና ትምህርት ቤቶች ነበሩ ።

እነዚህም ፩ኛዋ የአሌክሣንዲሪያ ስትሆን ፤ ፪ኛዋ ደግሞ የቁስጢንጥንያ ናቸው ። ቢሆንም የአሌክሣንዲሪያ ትምህርት ቤት የሚመራው በኢትዮጵያውያንና በዓረቦች ሲሆን የቁስጢንጥንያ ትምህርት ቤት ደግሞ የሚመራው በግሪኮችና በሮማውያን ነው ። ይሁን እንጂ የአሌክሳንዲሪያ ትምህርት ቤት በትምህርተ መለኮት (ትዮሎጂ) እየዳበረና እየበለፀገ በመሄዱ ብዙ ደቀ መዛሙርቶችን ሲያፈራ በአንጻሩ ደግሞ የቁስጢንጥንያው ትምህርት ቤት እየተዳከመ በመሄዱ ጭራሹንም ሊዘጋ በመቃረቡ ምክንያት በ፪ቱ ፓትርያርኮች መካከል በቅንአትና ምቀኝነት የተነሣ ከፍተኛ የሆነ ጥላቻና ንትርክ ተፈጠረ ።

በዚህ ምክንያት የቁስጢንጥንያው ፓትርያርክ ለምን ተበለጥኩ በማለት በምቀኝነትና ቅንአት በተሞላ ሰይጣናዊ ትዕቢት ተነሣስቶ ከላይ በክፍል ፮ ወደ መጨረሻው ገጽ እንደ ተገለጸው ሁሉ በ፬፻፴፩ ዓ.ም. በኤፌሶን መንደር ፪፻ አባቶች ተሰብስበው ከሐዲው ኒስጥሮስን አውግዘው እንደ ለዩት የታወቀ ሲሆን እነዚያ አባቶችና ሊቃውንት በማለታቸው ምክንያት የተነሣ ማን አለብን በማለት የቁስጢንጥንያው ፓትርያርክ ወይም ሊቀ ጳጳሳት ፍላብያኖስና የሮሙ ፓፓ ሊዮን በውስጣቸው ደብቀዋት የነበረችው የከሐዲው አባታቸው የኒስጥሮስን ፪ት አካል ፪ት ባሕርይ ትምህርት በምስጢር ወደ ቁስጢንጥንያ ት ቤት በማስገባታቸው ምክንያት በአባቱ አንጾኪያዊ በእናቱ ደግሞ ግሪካዊ የሆነው ቆሞስ ኤፍቲሂስ ስለተቃወማቸው አሁንም የእነርሱን ክህደት በምስጢር ደብቀው ኤፍቲሂስ

የአሌክሣንዲሪያ ተማሪ ስለነበረ የማይታወቅ ትምህርት አስተማረ ብለው በዘመኑ የሃይማኖት የበላይ ጠባቂ የነበረውን ንጉሥ ማርኪያኖስን አሳስተው ጉባዔ እንዲጠራ አደረጉት ።

ስለዚህ በ፬፻፶፩ ዓ.ም. ፮፻፴ አባቶች በኬልቄዶን መንደር ስለሚሰበሰቡ ከዚያ በፊት እንደ ተለመደው ጉባዔውን ለመምራት ማለትም በ፫፻፳፭ በኒቂያ በ፫፻፹፩ በቁስጠንጥንያ በ፬፻፴፩ ዓ.ም. በኤፌሶን የተደረጉ ጉባዔዎችን በጥሩ ሁኔታ የመራ በእየጊዜው ከአሌክሣንዲሪያ የሚመጣው ፓትርያርክ መሆኑ የታወቀ ነው ። በዚህ ምክንያት ሥርዓቱን ጠብቆ ትውልዱ በእናቱ ኢትዮጵያዊ በአባቱ ደግሞ ግሪካዊ ሆኖ በአሌክሣንዲሪያ ከተማ የተወለደው ቅዱስ ዲዮስቆሮስ በ፬፻፶፩ ዓ.ም. በኬልቄዶን መንደር የሚደረገውን ጉባዔ ለመምራት ከአቡነ ቀሲሱ ጀምሮ ፳፭ ኤጲስ ቆጶሳትን አስከትሎ ከሁሉ ቀድሞ ኬልቄዶን ገባ ከ፳፭ቱ ኤጲስ ቆጶሳት ፲፱ቱ ከኢትዮጵያ ዘር ሲሆን ፭ቱ ከግሪክ ዘር ፩ዱ ደግሞ ከተለያዩ የዓረብ ዘር ናቸው ። የሮማው ፓፓ ሊዮን ፩ኛና የቁስጥንጥንያው ፓትርያርክ ፍላብያኖስ ዲዮስቆሮስ ቀድሞ ኬልቄዶን ገብቶ አንዳንድ የጉባዔውን አባላት ማነጋገሩን በሰሙ ጊዜ በጣም ተቆጥተው ተበሳጩ ዲዮስቆሮስን በቅንአትና በምቀኝነት በከንቱ ተነሣስተው ለመጣል ለብዙ ጊዜ ያቀዱት ዕቅድ ሁሉ ውድቅ ሆነባቸው ፤ ከቁጣቸውም የተነሣ ወደ ጉባዔው ቦታ ለመምጣት አልፈለጉም ነገር ግን በጣም ታማኝ የሆኑ ሰዎቻቸውን መርጠው የሚከራከሩበት ነጥብና መልእክት አስይዘው ወደ ጉባዔው ላኩ ።

በቅዱስ ዲዮስቆሮስ ሊቀ መንበርነት በኬልቄዶን በሚካሄደው ሲኖዶስ ላይ የፓፓ ሊዮን አንደኛ መልእክት ተከፍቶ ሲነበብ ከዚህ በላይ ከፍ ብሎ እንደ ተጠቀሰው ሁሉ ወንጌለኛው ቆሞስ ኤፍታሂስ ሣይሆን ነገር ግን አውጣኪ መሆኑን ይገልጻል ። አውጣኪም የሊዮንና የፍላብያኖስ ወሬ አቀባይ ወስላታ ከመሆኑም እምነተቢስ አጭበርባሪ ስለሆነ የ፪ት አካል ፪ት ባሕርይ ትምህርትና ዶግማ (እምነት) በጉባዔው ላይ መነባንብ እንዲያነብ ላቸው በገንዘብ አስቀድመው ገዝተውት ስለነበረ ነው የጠቀሙት ።

ነገር ግን ቅዱስ ዲዮስቆሮስ ስለ አምላካችን ስለ ኢየሱስ ክርስቶስ አንድ አካል አንድ ባሕሪይ ጎሚገባ ለሲኖዶሱ ሰፋ ያለ ገለጻ ካደረገ በኋላ አውጣኪ ተነስቶ በጉባዔው ፊት ቆሞ ስሜን በሐሰት ጠቀስኩት እንጂ እምነቴ ቅዱስ

ዲዮስቆሮስ * አሁን ለዚህ ጉባዔ እንዳብራራው ሁሉ በአንዲት ቅድስት ተዋሕዶ ነው በማለት ለተሰበሰበው ሲኖዶስ በመሐላና ራሱን በመራገም አረጋገጠ ። ከጉባዔው አባላትም አብዛኞቹ በጭብጨባ ሲቀበሉት ነገር ግን ፓፓ ሊዮን ፩ኛና ፓትርያርክ ፍላብያኖስ ሙሉ የሆነ ሥልጣን ሰጥተው የወከሏቸው ጥቂት የጉባዔው አባላት አውጣኪን ተቃወሙት የ፪ት አካል የ፪ት ባሕርይ ትምህርት ከገንዘብ ጋራ ለጉባዔው አባላት በማዳረሳቸው ትምህርትና ምክር ተግሣጽ ተሰጥቷቸው እንዲመለሱ ቢጠየቁም ከሊዮንና ከፍላብያኖስ የተሰጠን ትምህርትና መመሪያ ይህ ነው እንመለስም ስላሉ በኬልቄዶን የተሰበሰበው ሲኖዶስም ነገሩን አውጥቶ አውርዶ መክሮ ዘክሮ ውጤት አልባ መሆኑን ተረድቶ ውሻ ወደ ትፋቱ ይመለሳል ። ዕሪያም ወደ ጭቃው ይመለሳል ፤ የተባለው የአበው አባቶች ምሳሌ መስለው ፓፓ ሊዮን ፩ኛና ፓትርያርክ ፍላብያኖስን ለዩዋቸው ።

በዚህ ጥናት ውስጥ በክፍል ፯ እና በክፍል ፰ት ላይ በሚገባ እንደተብራራው ሁሉ በ፬፻፴፩ ዓ.ም. በኤፌሶን ፪፻ አባቶች ተሰብስበው ከሐዲው ኒስጥሮስን አውግዘው እንደለዩት የታወቀ ሲሆን ከ፪፻ አባቶች ውስጥ አብዛኞቹ ሮማውያንና ግሪኮች ነበሩ ። ታዲያ የሮሙ ሊዮንና የቁስጢንጥንያው ፍላብያኖስ እንዲሁም መልእክተኞቻቸው አባቶቻቸው የተፉትን የከሐዲው ኒስጥሮስን ምራቅ ወደ ኋላ ተመልሰው በመላሳቸው በቅንአትና በምቀኝነት ዲዮስቆሮስን ለማስወንጀል በኬልቄዶን መንደር እንዲሰበሰብ ያደረጉት ፮፻፴ አባላት ያቀፈ ጉባዔ ውስጥ ከሁለት ተከፍሎ ፭፻፱ አባላትን የያዘው በቅዱስ ዲዮስቆሮስ ሊቀ መንበርነት የሚመራው ሲኖዶስ ፓፓ ሊዮን ፩ኛና ፓትርያርክ ፍላብያኖስን እንዲሁም አነስተኛ ቁጥር ያላቸው ፩፻፳፩ የእነርሱ መልእክተኞችና ደጋፊዎች ከሐዲዎች በመሆናቸውና የአበው አባቶቻችንን ቀኖና ስለአፈረሱ አውግዘው ለዩዋቸው። የደንቆሮ ልቅሶ መልሶ መላልሶ እንደተባለው የአባቶች ምሳሌ ሁሉ ፮፻፴ አባላት ካሉት ታላቅ ጉባዔ ውስጥ የሊዮንና የፍላብያኖስ መልእክተኞችና ደጋፊዎቻቸው ጭምር ፩፻፳፩ አነስተኛ ቁጥር ሆነው ሳለ በድምጽ ብልጫ ብቻ እንኳን መሸነፍ ሲገባቸውና እምነው ንስሐ በመግባት ፈንታ ያዳቆነ ሰይጣን ሳያቀስሥ አይቀርም እንደ ተባለው የአባቶች ምሳሌ

* ቀደም ሲል ዲዮስቆሮስ የተወለደው በካይሮ እንደሆነ የተገለፀ ሲሆን አሁን ደግሞ ከዚህ ላይ በእሌክሣንደሪያ ነው ይላል ሁለቱም አይቃረኑም ። በካይሮ ሲል በእናቱ በእሌክሣንደሪያ ሲል በአባቱ ስለሆነ ነው ።

ከአባቶቻቸው በወረሱት ቅንአትና ምቀኝነት ተገፋፍተው ፫፻፲፰ አባላት ያለውን ቅዱስ ሲኖዶስ በድፍረት በማውገዛቸው አንዲት የነበረችው ቤተ ክርስቲያን ከፀት ተከፈለች ።

ይሁን እንጂ ከክፍል ፯ ጀምሮ እንደ ተብራራውና በክፍል ፯ በተጠቀሰው ርእሰ መሠረት ራሱ ባለቤቱ ኢየሱስ ክርስቶስ የመሠረታት አንዲት ቅድስት ተዋሕዶ የነበረችው ቤተ ክርስቲያን በ፬፻፶፩ ዓ.ም. ጥቅምት ፳ ቀን በኬልቄዶን መንደር በተደረገው በሮማውያን ሴራ የተቀነባበረ የፖለቲካ ጉባዔ ምክንያት በፀት ተከፈለች ማለትም የምሥራቅ የምዕራብ ተባለች ።

ማለትም ፩ኛ ምሥራቅ ማለት ተዋሕዶ ሲሆን ተዋሕዶም ኢትዮጵያ ፣ ግብጽ ፣ አንጾኪያ ፣ በኋላም አርመንና ሕንድ ናቸው ።

ማለትም ፪ኛ ምዕራብ ማለት ኦርቶዶክስ ሲሆን ኦርቶዶክስም ሮማውያን ፣ ግሪኮች በኋላም ደግሞ አውሮፓውያን ናቸው ።

የሮሙ ሊዮን ፩ኛ በአንዲት ተዋሕዶ እምነት ውስጥ ሆኖ የበላይነት ሥልጣን ማግኘት ስለማይችል ሌላ አማራጭ የሆነ ፈለገ ይኸውም ዘዴ የከሐዲው የኒስጥሮስን ትምህርት ማስፋፋትና ክርክር እንዲፈጠር ማድረግ ከዚያም የብዛንታይን መሪዎች በሚገባ ማሳመንና በንትርኩ መሐል አልፎ ቁልፍ የሆነውን ቦታ መያዝ ነው ብሎ ፕላን አዘጋጀ ። ይኸው ዕቅዱ ተግባራዊ ሆኖለት ከዚህ በላይ ከፍ ብሎ እንደ ተገለጸው ሁሉ በ፬፻፶፩ ዓ.ም. አንዲት ተዋሕዶ የነበረችው ቤተ ክርስቲያን ከፀት እንድትከፈል ካደረገ በኋላ እርሱ ራሱ በሥልጣኑ ዲዮስቆሮስን በሌለበት እንዲወገዝ አደረገው ። ወዲያውኑ ብዙ ሊቃነ ጳጳሳት ዲዮስቆሮስ የተዋሕዶ አባት ነው ፣ ዲዮስቆሮስ የእምነት መሪያችን ነው የሚል ተቃውሞ ከእየአቅጣጫው ሲደርሰው ጊዜ ዲዮስቆሮስ የተወገዘው በሃይማኖት ሳይሆን ነገር ግን የነገሥታቱንና የእኔን ሥልጣን ስለተጋፋ ፍጹም ዲክታተር ስለሆነብን ነው የሚል መልስ ሰጠ ።

ሊዮን አሁንም በዲዮስቆሮስ ማሴሩን አልተወም እርሱን የሚያጠም ድብት አመች የሆነ ጊዜም አጋጠመው ስለዚህ ወደ ንግሥት ብርስክልያና ወደ ንጉሥ መርቅያኖስ ሄዶ የአሌክሣንዲሪያው ፓትርያርክ ዲዮስቆሮስን

በሚገባ የምታወቁት ይመስለኛል ከ፩ድም ፪ጊዜ ስብሰባ ብጠራው አልመጣም አሻፈረኝ ብሎ ቀርቷል ። እንደምታውቁት ሁሉ አብዛኞቹ ሊቃነ ጳጳሳትም የእርሱ ደጋፊዎች ናቸው አንዳንዶቹ ጳጳሳት እንደነገሩኝና እኔም እንደምገነዘበው መንግሥትን ከሥልጣን ክህነት ጋር አንድ አድርጎ ለመያዝ ዕቅድ እንዳለው በሚገባ አስቀድሜ አውቃለሁ ብሎ አሳበቀበት ።

ንጉሥ መርቅያኖስና ንግሥት ብርስክልያ ሥልጣናቸውን የሚቃረን ነገር ከሮሙ ፓፓ ሊዮን ፩ኛ በሰሙ ጊዜ ይዋል ይደር የተባለው ነገር እውነትና ሐሰት መሆኑን እናረጋግጥ ሳይሉ ንጉሡና ንግሥቲቱ በግል ጉዳይ በአስቸኳይ ይፈልጉሃል የሚል መልዕክት ለቅዱስ ዲዮስቆሮስ ላኩበት እርሱም ደብዳቤውን በአነበበ ጊዜ የንጉሥ መልእክት አንገት አያስቀልስ አያስመልስ በፍጥነት ድረስ እንደ ተባለው የአበው ምሳሌ ሁሉ ነገሩን ሳጥናው ለምን ፈለጉኝ ሊዮንን ያህል ጠላት አስቀምጨ ሳይል ፲ ጳጳሳት አስከትሎ ከአሌክሣንዲሪያ ተነስቶ ቁስጢንጥንያ ደረሰ ንጉሡና ንግሥቲቱ ሊዮንም ጭምር እንደ አጋጣሚ ከቤተ መንግሥቱ ሰገነት ወይም በፎቁ በረንዳ ላይ ተቀምጠው ነበር ።

ዲዮስቆሮስ ወደ ቤተ መንግሥቱ ሲመጣ ሁሉም በአንድ አይን አዩት ። ይኸው መጣ ተባባሉ ይመጣል ብለው አላሰቡም ነበርና ቢሆንም ይግባና ይረፍ እናነጋግረው ሳይሉ ከቤተ መንግሥቱ በር እንደ ደረሰ ለምን እንደተጠራና ማን እንደከሰሰው ሳያውቅ በወታደሮች ታፍኖ ወደ ሐልኪ ደሴት ተወስዶ ተጋዘ ። ወዲያውኑ የሮሙ ፓፓ ሊዮን ፩ኛ ሕልሙና ቅዠቱ ተፈጽሞለት የአሌክሣንዲርያና የቁስጢንጥንያውን መንበር በእጁ ውስጥ ጨበጠ ።

የቁስጥንጥንያው ንጉሥና ንግሥት ከሊዮን ጋር ተማክረው በቅዱስ ዲዮስቆሮስ ምትክ አንድ የሮም ተወላጅ የሆነ ፕሮቴሪዮስ የተባለ መነኩሴ የእስክንድሪያ ፓትርያርክ አድርገው በ፬፻፶፪ ዓ.ም. ላኩ ። ስለዚህ ሕዝቡና ሊቃነ ጳጳሳቱ አባታችን ወዴት ወሰዳችሁትና ነው ይህንን ከሐዲ የላካችሁልን በማለት ረብሻ ተፈጠረ በአምባ ጓሮው መካከል የሮሙ ሹም ፕሮቴሪዮስ ሞተ በአመቱ በ፬፻፶፯ ዓ.ም. ቅዱስ ዲዮስቆሮስ በደሴተ ጋግራን በእሥር ቤት ሳለ እንደ ቅዱስ ጴጥሮስና ጳውሎስ ከብዙ ሥቃይ በኋላ በሰማዕትነት ተገደለ ። በ፫ኛው አመት የግብጽ ጳጳሳትና ሕዝብ ተሰብስበው

በቅዱስ ዲዮስቆሮስ ምትክ ጢሞቴዎስን የተዋሕዶዎች ፓትርያርክ አድርገው ሾሙት ። የኢትዮጵያዊው ቅዱስ ጴጥሮስም ሰማዕትነት የተፈጸመው በሀገሩ ውስጥ በነፍስ ገዳዮች በሮማውያን እጅ መሆኑ የታወቀ ነው ።

ክፍል ፫

በሥልጣን ጥም እጅና ጓንት (አፍ) ሆነው ከተዋሕዶ የተለዩ ላቲኖችና ግሪኮች ከ፪ት ተከፈሉ ፤

ሐ· ካቶሊክ ፩ሺ፲፭–፩ሺ፶፬ ዓ·ም·

በዚች በጣም ሐሰተኛ ተብለጭላጭና ተለዋዋጭ አስመሳይና ከዳተኛ አብልታና አወፍራ ተመልሳ የምትበላ ከንቱ የሆነች ዓለም ወይም ምድር ውስጥ የሚኖሩ ሰዎች ምድራቱ ባላት ሀብትና ውበት ተማርከው ለዘለዓለም የሚኖሩ እየመሰላቸው የማይፈጽሙት የአመጽና የግፍ ሥራ የላቸውም በከፋትና በሸንገላ የሰለጠኑና የተካኑ ናቸው ። ቢሆንም ከጥሩ ሥራቸው ይልቅ መጥፎ ሥራቸው የሚያመዝን ሲሆን የዚህ ዓለም መጥፎም ሆነ ጥሩ ድርጊት ተመልሶ ራሱን እንደሚደግም የታወቀ ነው ።

ስለዚህ ግሪኮችና ላቲኖች ማለትም ሮማውያን በዚሁ ጥናት ውስጥ በክፍል ፩ና ፪ት ላይ በሚገባ እንደገለጽኩት ሁሉ የአሌክሣንዲሪያው ፓትርያርክ በትምህርተ መለኮትና በምርምር ማለትም በትዮሎጂና በፍልስፍና በመብለጡ ምክንያት በእየጊዜው በሚደረጉ ሲኖዶሶችና ጉባኤዎች ሁሉ በጳጳሳቱ ዘንድ ሊቀ መንበር እንዲሆን በመመረጡ ምክንያት ተመቅኝተው የሮሙ ፓፓ የጴጥሮስ መንበር ነው እንጂ ሊቀ መንበር መሆን ያለበት የእስክንድርያው መንበረ ማርቆስ አይደለም ብለው ጳጳሳቱ በገንዘብ ቢሸኑ ግሉም ስላልሆነላቸው የሥልጣን ጥማቸውን ለመወጣት ሲሉ ወደ ኋላ ተመልሰው በ፬፻፴፩ ዓ·ም· በኤፌሶን መንደር የእነርሱ አባቶች ጭምር

አውግዘው የተፉትን የከሐዲው የኒስጥሮስን ትምህርትና ዶግማ ተመልሰው እንደ ውሻ በመላስ እንደገና በማንፀባረቃቸውና በማደሳቸው ምክንያት ኢየሱስ ክርስቶስ ከመሠረታት ከእናት ቤተ ክርስቲያን ከተዋሕዶ በውግዘት አርቶዶክስ በሚል መጠሪያም ስም በ፬፻፶፩ ዓ·ም· መለየታቸው የታወቀ ቢሆንም የአሌክሣንዲሪያው ፓትርያርክ ዲዮስቆሮስን በተለያየ ምክንያት አሳፍነው አሳስረው ካስገደሉት በኋላ የእስክንዲሪያን መንበር ለመያዝ ያደረጉት ጥረትና ሙከራ ሁሉ እንዳልተሳከላቸው ከላይ በክፍል ፩ና ፪ት በሚገባ ተብራርቷል ።

ይሁን እንጂ ከፍ ብሎ በክፍል ፫ እንደተጠቀሰው ሁሉ ራሱ ታሪክ በሮማውያንና በግሪኮች ላይ እንደገና ደገመ ፤ ይኸውም እንደልማዳቸው በሥልጣንና በልዩ ልዩ ጥቅም ከ፩ሺ፲፭–፩ሺ፶፬ ዓ·ም· ድረስ ፵ አመት ሙሉ ሲቋሰሉና ሲነታረኩ ከቆዩ በኋላ በትዮሎጂና በፍልስፍና የግሪክ ተወላጆች የሆኑ አባቶች በመብለጣቸው በሕዝብ ዘንድ ተወዳጅነትንና ዝናን እንደ አሌክሣንዲሪያ አባቶች ስላገኙ አሁንም እንደልማዳቸው በወንበር የበላይነትና የሥልጣን ጥም ከተፀናወታቸው የሮማ አባቶች አንዱ ቤኔዲክቶስ ፰ኛ መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በሰው ልጅና በሌላም የሚሳደቡት ስድብ ሁሉ በንስሐ ይሰረይለታል ፤ በመንፈስ ቅዱስ የሚሳደቡት ስድብ ግን በዚህ ዓለምም በሚመጣውም ዓለም ቢሆን አይሰረይለትም ብሏል ። ማቴ· ም· ፲፪ ቁ· ፴፩–፴፫, ማር· ም· ፫ ቁ· ፳፰–፴፩, ሉቃ· ም· ፲፪ ቁ· ፲–፲፩ ተመልከት ቢሆንም ታዲያ የሮሙ ፓፓ ቤኔዲክቶስ ፰ኛ ከዚህ በላይ የተነገረውን የአምላክ ቃል ረስቶ ነውን ወይስ ባለማወቁ ነው ፤ ወይንስ በሥልጣን ጥም ተሸፍኖ ነው ትክክለኛ የሆነ መልስ የወንጌሉ ቃል ምን እንደሚል አያውቀውም ብል አልተሳሳትኩም ሮማውያን እንኳንስ በዚያን ዘመን በአሁኑ ዘመንም ቢሆን የሚካኑትና የሚሰለጥኑት በሌላ ነገር እንጂ ስለ ወንጌል ትምህርት ስሜት አይሰጣቸውም ስለዚህም ነው ብዙ ከሐዲዎች ከእነርሱ ቤተ ክርስቲያን የመነጩት ።

ስለዚህ ነው የሮሙ ፓፓ ቤኔዲክቶስ ፰ኛ እንደፈለገው ሥልጣን ማግኘት ስላልቻለ ከግሪኮች የሚለይበትን አዲስ ክህደትን ፈጠረ ይኸውም ፊሊዮክቬ ማለትም መንፈስ ቅዱስ ከአብም ከወልድም ነው የሰረፀው ማለትም የተገኘው የሚል ክህደት ነበር በዚህም ምክንያት ሮማውያንና ግሪኮች ፵ ዓመት ሙሉ የተቋሰሉበትን አፈነዳላቸው ወዲያውኑ ተሰብስበው

ከሐዲ ፡ ከሐዲ ፡ ርኩስ ፡ ርኩስ ተባብለው በውግዘት ተለያዩ ። በ፩ሺ፶፬ ዓ.ም. ካቶሊክ በሚል መጠሪያ ስም ከኦርቶዶክስ ተገነጠለች ።

ይሁን እንጂ በጣም ከሚያሳዝነው ነገር አንዱ በሃይማኖት ሽፋን ስንት አመጽና ግድያ ይፈጸምባት የነበረችው የታሪክ ከተማ ቁስጥንጥንያ በአርያም ሆኖ የሚፈጸመው ግፍና በከንቱ የፈሰሰውን የንጹሐን ሰማዕታት ደም ይቆጣጠር የነበረው ሕያው አምላክ በ፩ሺ፬፻፶፫ ዓ.ም. በጣም ጨካኝ የሆኑ የቱርክ እስላሞችን ከሞንጎሊያ አስነስቶ እንድትወረር በማድረግ የሰማዕታቱን ደም ተበቅሏል ከተማይቱም እስከ ዛሬ ድረስ በቱርክ እስላም እጅ ነች።

ክፍል ፱

በሥልጣን ሱሰኝነት ከተዋሕዶ በኦርቶዶክስ ስም ፡ ከኦርቶዶክስ ደግሞ በካቶሊክ ስም የተለየች ራሷ በሥልጣን ጥመኛ ከፀት ተከፈለች ፡

መ. ፕሮቴስታንት ከ፩ሺ፭፻፲፯– ፩ሺ፭፻፳፩ ዓ.ም.

የሮማውያን እምፓዬር ወይም አገዛዝ እንደ እሬት የመረራቸውና ያንገሸገሻቸው ጀርመኖችና የአውሮፓ ሀገሮች ነገሥታት ከሮማውያን አገዛዝ ውድቀት በኋላም ቢሆን ግብር ሳይገብሩ ራሳቸውን ችለው በነጻነት መኖር አልቻሉም ነበር ። ይኸውም በካቶሊክ ሃይማኖት ወይም እምነት ሽፋን ከሚያመርቱት የገቢ ምንጭ ሁሉ ከአሥር አንድ ለቫቲካን መንግሥት እንዲከፍሉ ይገደዱ ነበር ።

ስለዚህ በካቶሊክ እምነት ውስጥ ያሉ የእነርሱ ተወላጆች የሆኑ ጳጳሳትና መነኮሳት አንድ የሆነ ምክንያት ፈጥረው ከካቶሊክ እምነትና ባርነት ነጻ እንዲያወጧቸው ቢለምኗቸውና ቢያግባቧቸውም ጳጳሳቱና

መነኮሳቱ በካቶሊክ እምነት ውስጥ ሆነው የበለጠ ጥቅምና ክብር ስሚያገኙ የእየሀገሮቻቸው ነገሥታት ያቀረቡላቸውን ጥሪ አልተቀበሉትም ። ነገሥታቱም ተስፋ ቆርጠው ከሚያገኙት የገቢ ምንጭ ሁሉ ከአሥር አንድ በመገበር ላይ እንዳሉ የፍራንሲስካን የምንኩስና አርማ ተከታይ የሆነና የምሥራቅ ጀርመን ተወላጅ የሆነው ያልታሰበና ያልተጠበቀ ማርቲን ሉተር የተባለው መነኩሴ በ፩ሺ፭፻፲፯ ዓ.ም. ፺፭ ርዕሶችን ወይም አርቲክሎችን የያዘ ፀረ ካቶሊክ የሆነ ጽሑፍ ለመላው አውሮፓ በመበተን በድንገት አፈነዳላቸው ። ወዲያውኑ ነገሥታቱና ሕዝቡም ሲጠባበቁት የነበረ ስለሆነ አውሮፓ ከአረመኔ ክርስቲያን መሳዮች ከቫቲካን ከባድ ቀንበር ነጻ ወጣች በማለት ሁሉም በእየአሉበት ለማርቲን ሉተር ደስታቸውን ገለጹለት ።

ካቶሊኮች ሥልጣን ፍለጋ መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በደሙ የመሠረታት አንዲት ቅድስት ተዋሕዶን በክህደት ከፀት እንደከፈሏት እነርሱም ቁና ደርሷቸው በሰፈሩት መስፈሪያ ተትረፍርፎ በእየጊዜው ከመሐላቸው በሚነሱ ከሐዲዎች ተሰፍሮባቸው ብትንትናቸው እየወጣ መሆኑ አይካድም። ማቴ. ም. ፯ ቁ. ፩-፫ ።

ይሁን እንጂ የሮሙ ፓፓ ሊዮን ፲ኛ የጀርመን መነኩሴ የነበረው ማርቲን ሉተርን ከክህደቱና ከስህተቱ እንዲመለስና የሚፈልገውን ሹመትና ገንዘብ ሁሉ እንዲሰጠው ቃል እንደሚገባለት ፴ት አመት ሙሉ ቢያስመክረውና ቢሸነግለውም ሉተር ከፀረ ካቶሊክነቱ እንደማይመለስ ስለአረጋገጠ ሊዮን ፲ኛ ነገሩ የማይሆን መሆኑን ስለተገነዘበ በ፩ሺ፭፻፳፩ ዓ.ም. በሮም ጉባዔ ሰብስቦ ማርቲን ሉተርንና ተከታዮቹን በሙሉ አውግዞ ለያቸው ። እነርሱም አወገዙት እንደ ልማዳቸው ከሐዲ ከሐዲ ርኩስ ርኩስ ተባብለው ተለያዩ ከዚያን ጊዜ ጀምሮ ጀርመን ሉተራን ተብላ ተሰየመች ።

አስቀድሜ ከላይ በክፍል ፮·፯·፰ እንደ አብራራሁት ሁሉ ታሪክ ራሱን መድገም ስላለበትና ጀርመኖችም የባርነት ቀንበር ስለከበዳቸው ካቶሊኮች በቀላሉ ተፍረከረኩ እንጂ የፍራንሲስካን መነኩሴ የነበረው ማርቲን ሉተር የጻፋቸው ፺፭ ርዕሶች ወይም አርቲክሎች የካቶሊኮችን ከንቱ የሆነ ልማድ ብቻ የሚያንጸባርቁና ጥናት የጐደላቸው ጽሑፎች ነበሩ ቢሆንም ሌባ ሌባውን ቢሰርቀው እንደማያስደንቅ ሁሉ ፡ ከሐዲም ከሐዲውን ከሐዲ ቢለው የሚያስገርም ነገር አይደለም ። ይሁን እንጂ ሉተር በመጠኑ እንደ ጠቀመው ሁሉ ካቶሊኮች በተለያየ ዘዴ ተጠቅመው በዘረጉት የገቢ ምንጭ

ወይም የኢኮኖሚ አውታር ምክንያት ብዙ የሆነ ገንዘብና ብዙም የማያቋርጥ የገቢ ምንጭ ስላላቸው አሁንም ቢሆን በቀላሉ የሚበገሩ አይደሉም ።

ስለዚህ የቅርብና የሩቅ አባሎቻቸውን በተለያየ ጥቅምና በምቾት ስለያዟቸው ብዙ ደጋፊዎች እንዳሏቸው የማይካድ እውነት ነው ። ምክን ያቱም ዓለም የሚገዛው ለጥቅምና ለገንዘብ ስለሆነ ነው ። ኃያላን የሚባሉ የዓለም መሪዎች አብዛኞቹ በገንዘብ ኃይል በእነርሱ ቁጥጥር ስር ናቸው ።

የስለላ ድርጅታቸውም አሉ ከሚባሉ የስለላ ድርጅቶች ከሲ አይኤና ከሞሳድ በተሻለ ሁኔታ በመላ ዓለም መዋቅሩ የተዘረጋ ነው ። ያውም በጣም አደገኛ ሳይታወቅ በሃይማኖት ሽፋን ሆኖ የአሜሪካኖችና የአይሁዶች የስለላ ድርጅትም ቢሆን በጣም ጠቃሚ የሆኑ መረጃዎችን የሚያገኘው ከካቶሊክ የስለላ ድርጅት መሆኑ የማይካድ እውነት ነው ።

ቀደም ሲል የነበረው የስለላ ድርጅት ማለትም ማሦኒክ ቁጥር ፫ በመባል የሚታወቀውና በዓለም የመሪዎች መልማይ የሆነና በአመጽ በግፍ የተሞላ የዚህም ድርጅት መሥራችና አባል የሆኑ የካቶሊክ ሃይማኖት መሪዎች መሆናቸው የታወቀና የተረጋገጠ ቢሆንም የባሰው ደግሞ በዘመ ናችን አዲስ አለም በመባል የሚታወቀው ወይም በራእየ ዮሐንስ በም· ፲፫ ቁ· ፲፮–፲፱ ላይ እንደተገለጸው አውሬ የ666 መሥራችና አባላትም የካቶሊክ ሃይማኖት መሪዎች መሆናቸው ነው ።

ስለዚህም ነው በኢትዮጵያ የአንድ ቤተ ክርስቲያን ቅጽረ ግቢ እንኳን የማታህለው የቫቲካን ትንሽ ከተማ በመንግሥትነት እንድትታወቅና ራሱን እንደቻለ እንደ አንድ ሀገር እንድትጠራ ያደረጓት ፤ በዓለምም እንደ ማንኛውም ሀገርና መንግሥት ሁሉ አምባሳደሮችንና ቆንስሎችን ትሾማለች በአጸፋውም የሌላውን ሀገር አምባሳደርና ቆንስልም ትቀበላለች ይህች ሀገር መንግሥት ናት ወይንስ የሃይማኖት ድርጅት ?

እንደ እውነቱ ከሆነ ይህች በጣም ትንሽ የሆነችው ከተማ የምትታወ ቀውና የምትጠራው እንደ አንድ መንግሥት ነው ። መንግሥትም ከሆነች ማንኛውም የአለም መንግሥት ሁሉ እንደ ሚፈጽመው የአመጽና የግድያ

ሥራ ሁሉ ትፈጽማለች ማለት ነው ። ይህ የማይካድ እውነት ነው የራሷንም አባላት ሳይቀሩ በሞት ቀጥታለች እንዳልቀጥራቸው ብዙ ናቸው ፤ የታወቁ ስለሆነ ታሪክ ይቁጠራቸው ።

በኢጣሊያ ሀገር ሮም ውስጥ ፪ት መንግሥታት አሉ ማለት ነው ፤ አንደኛው ዓለም አቀፍ የሆነ የቫቲካን ሲሆን ፤ ሁለተኛው ደግሞ የኢጣሊያ መንግሥት ነው ። በሮም ከተማ ውስጥ በፖሊስ ሞተር ሣይክል የሚታጀበው ከፕሬዚዳንቱና ከጠቅላይ ሚኒስትሩ ይልቅ ፓፓው ነው ፤ ምክንያቱም በሃይማኖት አባትነቱ አክብረው ሣይሆን በፖለቲካና በኢኮኖሚ የበላይነቱን በማመን መሆኑ አይካድም ።

ከዚህ ቀጥዬ ደግሞ በእየጊዜው ከካቶሊክ ተገንጥለው ሉተርን ጨምሮ በስማቸው የሃይማኖት ድርጅትን የመሠረቱና የትውልድ ሀገራቸውን ሳይቀር በዝርዝር አቀርባለሁ ። ቀደም ሲል ከላይ በክፍል ፯ ውስጥ ከተወሕዶ፣ ከኦርቶዶክስ ፣ ከካቶሊክ በስተቀር ሌሎች ክርስቲያን ነን የሚሉ ሁሉ ብዛት ቢኖራቸውም ከቁጥር ውስጥ እንደማይገቡ መግለጼን አስታው ሳለሁ ። አሁንም ቢሆን ጻድቃን ፣ ሰማዕታት ፣ መላእክት ፣ ንጽሕት ድንግል የአምላክ እናት የሆነች ቅድስት ማርያምን ጭምር እያማልዱም ከማለት በስተቀር በቤተ ክርስቲያን በኩል የራሳቸው የሆነ ባሕልና ሥርዓት ስለሌላቸው ታሪክ ስለሆነ እዚህ ላይ ጠቀስኳቸው እንጂ ከቁጥር ውስጥ አይገቡም ከተገነጠሉበት በካቶሊክ ሥር ናቸው ። እነዚህም እንደሚከተሉት ናቸው ።

፩· ሉተር ሉተራኒዝም ፣ <u>ጀርመን ፣</u>

፪· ፍሊጅ ሚላቶን ሚላቶኒዝም ፣ <u>ጀርመን ፣</u>

፫· ሲመንስ ሜኖኒዝም ፣ <u>ዴንማርክ ፣</u>

፬· ኖክስ ፕሬዝቪተርያኒዝም ፣ <u>ስኮትላንድ ፣</u>

፭· ክራንሜር አግሊካኒዝም ፣ <u>ኢንግላንድ ፣</u>

፮· ስሚዝ ባቭቲዝም ፣ <u>ኢንግላንድ ፣</u>

፯· ዝውንጄል ዝውንጄሊዝም ፣ <u>ፍራንስ ፣</u>

፰· ግሬቬል አንባቪቲዝም ፣ <u>ስዊዝ</u>

፱· ካልቪን ካልቪንዝም ፣ <u>ስፔን ፣</u>

ከዚህ በላይ ከቁጥር ፩ እስከ ፱ ድረስ የተጠቀሱት የሥልጣን ጥመኞች ከእናታቸው ከሥልጣን ሱሰኛዋ ከካቶሊክ የተገነጠሉት እውነት ፍለጋና ትክክለኛ የሆነ የሃይማኖት ድርጅት ለመመሥረት ሳይሆን ነገር ግን ከላይ በክፍል ፱ እንደተጠቀሰው ሁሉ የካቶሊኮች የባርነት ቀንበር ስለፀናባቸውና የእየሀገሮቻቸውም ነገሥታት ባቀረቡላቸው ጥሪ መሠረት መሆኑ የታወቀ ነው ። የሃይማኖት ወይም የእምነት ድርጅት ለማቋቋም ቢፈልጉ ኖሮ ድርጅታቸውን በእግዚአብሔር ስም በሰየሙት ነበር ። ነገር ግን ከዘጠኙ አንዱም እንኳን በስመ አምላክ ድርጅቱን የሰየመ የለም ፤ ስለዚህም ነው የሥልጣን ጥመኞች ስለሆኑ በየስማቸው የሰየሙት ።

በፈጣሪያችን በመድኃኒታችን በኢየሱስ ክርስቶስ ስም የተመረጣችሁ ክቡራን አንባብያን ሆይ ይህንን ጥናት እንዳጠና ያነሳሳኝ ዋና ምክንያት ከላይ በክፍል ፩ በአጭሩ እንደገለጽኩት ሁሉ የታሪክ ቁስሉ የማይረሳ ቢሆንም እንደገና ወደ ኋላ ተመልሼ አዲስ ክርክር ለማንሳት ሣይሆን ነገር ግን በተዋሕዶዎች ፤ በኦርቶዶክሶች ፤ በካቶሊኮች ፤ እንዲሁም በሌሎች የሃይማኖትና የታሪክ ሰዎች የተጻፉ መጻሕፍቶች ብዙ ውሸት በጣም ጥቂት እውነት ተጽፎባቸው በማንበቤ ሲሆን አዲሱ ትውልድ እውነቱንና ሐሰቱን በታሪክ ተመራምሮ እንዲያውቅ ይሆን ዘንድ በተቻለኝ መጠን ከሐሰት በመራቅ ይህንን አጭር ጥናት ማቅረቤን በትህትና አሳስባለሁ ።

ክፍል ፲

ስለ ምሥጢረ ቁርባን ሥራና አፈጻጸም በ፫ቱ ታላላቅና ቀደምት ቤተ ክርስቲያኖች

ሀ· በኢትዮጵያ ተዋሕዶ ብቻ ፤

ስለ ምሥጢረ ተዋሕዶ ማለትም መድኃኒታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ፍጹም አምላክ ፍጹም ሰው ነው ። ወይም ስለ ምሥጢረ ሥላሴ (ክርስቶሎጂ) ትንተና አስቀድሜ ከላይ በ፫ቱም አብያተ ክርስቲያናት አባባል በክፍል ፪ እና ፮·፯·፰ ላይ በሚገባ የተገለጸ ሲሆን ከዚህ ቀጥሎ ደግሞ ስለ ምስጢረ ቁርባን አሠራርና አሰጣጥ በ፫ቱም ቤተ ክርስቲያኖች ሕግና ሥርዓት መሠረት በቅደም ተከተል አቀርባለሁ ። አመዛዝኖ ትክክለኛውን ለይቶና ተረድቶ የመምረጡን ሁኔታ ግን አስተዋይ የሆነ አእምሮ ላለው ሰው ትቸዋለሁ ።

ስለ ምስጢረ ቁርባን አሠራርና አሰጣጥ በእናት ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ሥርዓትና ሕግ መሠረት እንደሚከተለው በአጭሩ እገልጻለሁ ። ይኸውም እንደሚታወቀው ሁሉ በዚህ ጥናት ውስጥ በክፍል ፫ በተራ ቁጥር ፩ ላይ እንደ ተብራራው የእናት ኢትዮጵያ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን እንደ ሌሎቹ ሃይማኖቶች ከአረማዊነት ወይም ከአምልኮ ጣዖት ወደ ክርስትና እምነት የገባች ሳትሆን ነገር ግን የተሸጋገረችው በቀጥታ ከሕግ ወደ ሕግ መሆኑን በማንም ዘንድ የታወቀና የተረጋገጠ ስለሆነ ሌላ ተጨማሪ ማብራሪያ አያስፈልገውም ። እውነት ነው ይኸውም የሕገ ኦሪት የብሉይ ኪዳን ሥርዓት መሥራች እንደመሆንዋ መጠን አስቀድሜ ከላይ በክፍል ፪·፫·፬· እና ፮·፯·፰·፱ ላይ ማስረጃውን ከእነልዩነቱ ጭምር በሚገባ እንደገለጽሁት ሁሉ ዘለዓለማዊ የብርሃን አምላክ የሆነ ሕያው እግዚአብሔር በመጀመሪያ በዕለተ እሑድ ሰማይንና ምድርን ፈጠረ አንድነትን የሚያመ